N°. 33. Donderdag 16 Augustus 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice)

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. **Van de Afdeeling Amsterdam:**

De Tentoonstelling van Ned.-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt in het stedelijk museum te Amsterdam werd Woensdag 8 dezer des namiddags ten 3 ure geopend. De volgende week hopen wij op deze plechtigheid, zoowel als op de zeer fraaie tentoonstelling zelve nader terug te komen. Zij zal tot **8 September a.s.** duren en *dagelijksch geopend zijn van 10—5 uur.*

Entrée *f* 0,25. Donderdags *f* 0,50 (geen reductiekaarten geldig). Doorloopende kaarten (persoonlijk) à *f* 1.—.

Leden van Oost en West Afd. „Amsterdam" hebben op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap met éene dame *vrijen toegang.*

Leden der andere afdeelingen tegen betaling van *f* 0,10 op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap.

Leerlingen der Openbare Lagere Scholen, mits onder geleide hunner onderwijzers, tegen betaling van *f* 0,10.

Ter blijvende herinnering aan deze tentoonstelling wordt door het uitvoerend Comité eene serie **prentbriefkaarten** uitgegeven.

Deze serie bestaat uit 6 kaarten, elk voorstellende eene interessante afbeelding uit de koloniën.

Aan leden der Vereeniging „Oost en West", die deze serie wenschen te bezitten, wordt ze franco toegezonden, door den heer *A. Zon*, lid van het uitvoerend comité, *Frans van Mierisstraat 67 te Amsterdam*, na ontvangst van een bedrag van 16 cent in postzegels of per postwissel.

II. **Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:**

Het Persbureau van het Alg. Ned. Verbond verzoekt ons het volgende ter kennis van de lezers van ons Weekblad te brengen:

Studie aan Nederlandsche Hoogescholen.

Aan degenen, die inlichtingen wenschen betreffende de studie aan de Nederlandsche Hoogescholen, worden deze kosteloos verstrekt door de volgende commissie voor inlichtingen, samengesteld door de Studenten-afdeelingen van het Algemeen Nederlandsch Verbond:

Voor de Rijks Universiteit te Leiden en voor algemeene inlichtingen:
A. Welcker, Haarlemmerstraat 53, Leiden.
Voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam:
C. M. Kleipoel, Amstel 49, Amsterdam.
Voor de Vrije Universiteit te Amsterdam:
H. R. Woltjer, Keizersgracht 495, Amsterdam.
Voor de Rijks Universiteit te Utrecht:
A. Lugt, Jansveld 49, Utrecht.
Voor de Technische Hoogeschool te Delft:
D. W. van Dam, Oude Delft 70, Delft.

De Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Van deze Tentoonstelling is maar één roep uitgegaan; de dagbladen hebben 't op den openingsdag eenparig verkondigd: dat ze mooi is!

Allen zijn het zeker eens met hetgeen o.a *Het Vaderland* *) van 8 dezer schreef:

„Indische kunst en kunstnijverheid, wie wist vóór twintig jaar, dat ze bestonden? wie had er ooit over gedacht dat de bruine menschen daar in het verre land over de zee kunstenaars konden zijn! Opiumschuiven, amokmaken, luieren was immers hun voornaamste tijdverdrijf; eerst het vadsige lijf vol rijst gestopt, rijst door de vrouwen geteeld, en dan sliepen de luie Javanen, de aanmatigende Maleiers, de moorddadige Atjehers, maar weder onder hun klapperboomen, om, als ze ontwaakten, sirih te kauwen of strootjes te rooken of erger: koppen te snellen en Europeanen vergiftige zaken voor te zetten.

Maar kunst? Zijn daar artisten onder die inlanders? Wie, die het tegenwoordig niet weet? Wie, die er niet van overtuigd is, dat deze menschen behoefte hebben om zich te omringen met schoone dingen, dat zij als andere menschen op de aarde een groot verlangen koesteren, schoonheid te zien in hun huisraad, hun wapens, hun kleeding, hun woningen?

Het is of de Nederlanders bezig zijn een eereschuld, een geestelijke eereschuld wel te verstaan, te delgen; of zij goed willen maken, wat zij gedurende eeuwen aan waardeering, aan kennis te kort kwamen; of zij zich haastend inspannen om thans van de daken te verkondigen, dat de inlandsche kunst dient gekend, geprezen te worden, omdat het een genot is, aandachtig de kunstproducten der Indische volkeren te bezien en te hanteeren.

Want èn in Indië èn in Nederland worden thans tentoonstelling op tentoonstelling, jaarmarkt op jaarmarkt georganiseerd, om aan het licht te stellen al het schoone, dat de inlanders wisten te maken met hunne handen, veelal alleen omdat schoonheid hun lief was en zonder eenig bijoogmerk van voordeel, eer of roem.

In verschillende plaatsen van Nederland zijn reeds door de verdienstelijke vereeniging Oost en West zulke tentoonstellingen gehouden, omdat zij er van overtuigd is, dat deze veel bijdragen om de kennis der Nederlanders, dat is de waardeering van de inlanders, te verhoogen.

En zoo werd dan heden in tegenwoordigheid van vele genoodigden, de tentoonstelling te 3 uur door den heer v. d. Heijde, voorzitter van het uitvoerend comité, — waarna ook nog het woord werd gevoerd door den heer Smeenge, voorzitter der afdeeling Amsterdam der vereeniging, — geopend met een korte toespraak, waarin hij doel en strekking er van uiteenzette, als gelegen om de vereeniging meer bekend te maken en op het vele schoons dat onze Oost oplevert."

Aan de presidente der Vereeniging die tot bijwoning dezer plechtigheid uit den Haag was overgekomen, werd namens het Comité door de jongejuffrouw Polak een fraaie ruiker aangeboden.

Nadat de eere-wijn, door Indische bedienden rondgebracht, op het welslagen der Tentoonstelling was gedronken, opende Mevrouw van Zuylen met den president van het eere-comité den stoet, die zich naar de aangrenzende zalen begaf.

Reeds de eerste aanblik der expositie was verrassend mooi. Smaakvol en oordeelkundig gerangschikt, komen de vele belangrijke inzendingen er tot haar volle recht, een rijk en toch rustig geheel vormend in de zoo goedverlichte zalen van het Suasso-Museum.

Dit resultaat is voornamelijk te danken aan de groote toewijding en den onvermoeiden ijver, waarmee de heer L. Lacomblé zich heeft gekweten van de zeer zware taak van organiseeren en arrangeeren, welke hij op zich genomen had. Het bereikte zal hem zeker het leed van de vele bij dergelijk werk onvermijdelijk voorkomende moeilijkheden doen vergeten.

In zijn voorwoord bij den met veel zorg en voorliefde door hem opgestelden Catalogus, een onmisbare gids voor den bezoeker, zegt hij zoo terecht:

„Bij de samenstelling is er naar gestreefd de voorwerpen naar hun aard in groepen te verdeelen en aan elke groep een korte inleiding te doen voorafgaan, gericht tot den bezoeker, die zich wat meer vertrouwd wil maken met het tentoongestelde, opdat het hem een aansporing worde tot nadere kennismaking.

Bij de groepeering der voorwerpen is zooveel mogelijk de geografische gekozen, opdat elke landstreek haar eigen karakter zou vertolken; maar toch is getracht de voorwerpen van elke groep zóó te schikken, dat het oog een aangenamen totaal-indruk er van ontving, en zóó, dat de voorwerpen goed tot hun recht kwamen, zoowel de teekening als de kleurschakeering der batiks en weefsels, als die der andere gebruiksvoorwerpen. Voor zoover mogelijk is op deze tentoonstelling alles geweerd, wat met de kunst niets uit te staan heeft.

Ten slotte een woord van stille hulde en bewondering aan al die eenvoudige anonyme kunstenaars en kunstnijveren van onze Indiën, wier arbeid zooveel smaak, intelligentie en geduld vertolken, en die door hun producten ons in staat hebben gesteld deze tentoonstelling te organiseeren. Moge deze er toe bijdragen om hen nader te leeren kennen en hen doen achten en waardeeren!"

Het zou ons te ver voeren de 13 verschillende groepen:

Weefsels; batiks; goud- en zilverwerk; koperwerk, tin, brons; wapens; bewerkt hout; versierd bamboe en vruchtenschalen; bewerkt leer, schildpad en hoorn; vlechtwerk, kralen; steenen en houten beelden, aardewerk; Suriname; boekwerken; diversen,

die elkander in schoonheid den loef afsteken, hier uitvoerig te gaan te beschrijven. De beste raad dien wij den lezers van Het Koloniaal Weekblad kunnen geven, is: **dat zij zelf een kijkje gaan nemen!**

*) Op de verslagen van enkele andere bladen hopen wij de volgende week terug te komen.

Pers-kroniek.

Den Haag, 14 Augustus:

INHOUD: Blanda *in* De Controleur *voor de opleiding van ambtenaren van den indischen dienst in Ned. Indië. — De suiker-industrie door het kamerlid Bogaardt besproken in het* Katholieke Sociale Weekblad. — Het Nieuwsblad van het Noorden *over de bevordering bij keuze en over het waardeeren van verdienstelijke inlanders.*

Minister Fock wil de afdeeling B. van het gymnasium Willem III in het leven houden, ergo niet-mede doen met hen, die de opleiding van Indisch ambtenaar uitsluitend in Nederland willen doen plaats hebben. Maar daarom is »Blanda« in de *Controleur* nog niet gerust, dat de vijanden van het Bataviasche instituut het per slot van rekening niet zullen winnen.

»Het bestaan der afdeeling B. van het Gymnasium Willem III te Batavia, dat geen gymnasium is, hing de laatste jaren aan een zijden draad. Intusschen zou men het er voor gaan houden, dat een geest van bescherming haar bewaakt. Als de toestand bedenkelijk was en het einde nabij scheen, kwam er onverwachts weer uitredding.

De bekende, door minister Cremer benoemde »commissie van advies«, die het candidaat-ambtenaarschap uitdacht, had in haar rapport de afdeeling ten doode opgeschreven, en de minister nam in zijn ontwerp betreffende de opleiding van Indische ambtenaren, het voorstel tot opheffing over. In Mei 1901 werd dit ontwerp-Cremer in de Tweede Kamer aangenomen. Zoo ver was het dus nu al gekomen! Maar toen het wetsvoorstel in Juni d. a. v. in de Eerste Kamer kwam, hadden middelerwijl de politieke verkiezingen plaats gehad, die den val van het ministerie zoo goed als zeker maakten, waardoor de behandeling dan ook geschorst werd.

De nieuwe minister van Koloniën, van Asch van Wijck, trok het ontwerp-Cremer in, maar diende einde 1901 een ander in, waarin mede de opheffing der Bataviasche opleidings-inrichting werd voorgesteld. Andermaal echter moest de behandeling blijven steken. Thans waren het de ziekte en het daarop gevolgde overlijden des ministers, die tusschenbeide traden. Ook dit ontwerp werd daarna ingetrokken. Minister Idenburg diende nieuwe voorstellen in, waarbij het denkbeeld van het candidaat-ambtenaarschap opnieuw werd overgenomen, maar met opleiding zoowel in Indië als in Nederland, zoodat de bedoelde afdeeling B behouden bleef. Deze voorstellen werden Juni 1903 aangenomen. 't Gevaar was daarmede voorloopig van de lucht af. Voorloopig, want nu minister Fock op zijn beurt de zaak ter hand genomen heeft, is de toestand weer min of meer bedenkelijk geworden. Wel stelt de minister voor — tegen het advies van den gouverneur-generaal in, wat ook alweer te denken en te vreezen geeft — om de ambtenaarsschool te Batavia in 't leven te houden, maar dit is nog geen reden, alle ongerustheid thans ter zijde te stellen.

Het laat zich immers wel aanzien, dat dit onderdeel van 's ministers voorstellen nog wel eens een zwaren dobber kon hebben om het tot wet te brengen. De bekende partij, die aan Nederland het monopolie der opleiding wil toewijzen en door het ontwerp-Fock alzoo teleurgesteld werd, heeft zich in gang gezet om het Bataviasche instituut zoodanig in discrediet te brengen, dat de volksvertegenwoordiging zich alsnog zal laten verleiden haar veto uit te spreken. Zoo b.v. ontziet het *Alg. Handelsblad* zich weer geen moeite zijn publiek te belezen, en aangezien het maar matig vertrouwen schijnt te hebben in de kracht van eigen argumenten, tracht het thans — nummer van 24 Juli — klem aan zijn beweringen bij te zetten door uit te spelen wat een man als dr. Snouck Hurgronje desbetreffende schreef in 't *Vaderland* van 7 Juli.

Niet zonder bezorgdheid wachten wij alzoo de komende dingen af. En mocht de goede genius zich ook nu weer niet onbetuigd willen laten, te vreezen blijft het niettemin, dat 't avond of te morgen, de draad komt te breken.

Men zal niet rusten voor die Indische pepinière van het concurrentie-veld zal zijn verdwenen.

De politiek van rechtvaardigheid en logica zal daarmede zijn teruggegaan tot vóór 40 jaar, toen met de oprichting van die afdeeling B althans het beginsel gehuldigd scheen, dat Indië mede aanspraak had op de gelegenheid tot vorming zijner eigen bestuursambtenaren.

De voorgestelde stichting eener Indische bestuurs-academie in het moederland is een aanwijzing te meer hoe Nederland bezig is het monopolie van alle Indische bestuursopleiding naar zich toe te halen.«

Ten slotte zegt hij:

Bij den inlandschen land- en tuinbouw niet alleen, ook in de inlandsche industrie, niet in 't minst ook bij veeteelt en visscherij, doet zich datzelfde gebrek aan deskundige leiding en voorlichting gevoelen. Op allerlei wijzen, zoo in materieelen als moreelen vorm, wreekt zich die verwaarloozing.

Van een hoogere vorming van den Indischen bestuursambtenaar, zooals die thans voorgesteld wordt, kan dus wel geen sprake zijn, zoolang hem de eerst-noodige speciale vakkennis nog ontbreekt. Vorming heeft hij noodig en hoog noodig ook, maar niet de theoretische, verkregen aan een Nederlandsche bestuursacademie.

Wil men hem een hoogst-wetenschappelijke vorming geven, als hij practisch berekend zal zijn voor de vervulling zijner eerste plichten tegenover den inlander ... *soit!* Maar daaraan nu reeds te beginnen is irrationeel en onpolitiek, zoo niet onwijs! Een belangrijk stuk opleiding is men den Indischen bestuursambtenaar nog ver schuldigd. Die opleiding is een practische en een speciale en kan slechts in Indië, op het werk-terrein zelf, worden volbracht.

En daarom dient er gewaakt te worden tegen de opheffing van Afdeeling B, omdat daarmede het beginsel verloren zou gaan van elke verplichte bestuursopleiding in Indië zelf.«

* * *

Het Kamerlid W. Th. Bogaardt schreef in het *Kath. Sociaal Weekblad* over de indische suikerindustrie. Het is zware kost, niets geen spekje voor het bekje van de katholieke sociale-actie-mannen, die het echter hoogelijk moeten waardeeren dat een Hoog EdelGestrenge heer eens uitlegt hoe de vork in den steel zit met die indische suikercultuur, iets waar ze wel eens van gehoord zullen hebben.

Wij zullen hier alleen maar de slotsom geven waartoe de geleerde schrijver gekomen is. Deze luidt:

»a. De suikerindustrie is een zegen voor Java, doch uitsluitend als werkverschaffing. Die zegen, in het algemeen genomen, is matig, omdat de winsten, welke er mede behaald worden, noch den Inlander, noch der Indische maatschappij ten goede komen.

»b. Hoewel de grondhuurprijs voldoende is, enkel beschouwd als schadeloosstelling van den grond, berekend naar de waarde van het product, dat die grond kan opleveren aan gewone Inlandsche voedingsgewassen, is die prijs veel te laag, in verband met de hoogere waarde van het op dien grond geteelde suikerriet.

»c. De suikerindustrie betaalt voldoende loonen.

Deze conclusie — meent het Kamerlid voor Breda — dwingt ieder onbevooroordeelde tot de erkenning, dat al moge met de suiker-industrie voor Java's welvaart ook veel zijn bereikt, ja die industrie onder de tegenwoordige omstandigheden zelfs onmisbaar mag heeten, daarmede aan de Indische maatschappij in het algemeen, aan den Inlander in het bijzonder volstrekt niet al datgene is gegeven, wat haar en hem in economischen zin rechtens toekomt.

»De suiker-industrie dient behouden te blijven, dat is een onmiskenbaar feit. De meening van enkelen: de Inlanders zijn een rijst-etende bevolking, derhalve moet hij rijst verbouwen, kan ik niet geheel beamen. Het Nederlandsche volk is een brood-etende bevolking en toch betrekt Nederland zijn graan uitsluitend uit het buitenland.

»Wanneer een Inlander met het verbouwen van riet driedubbel meer verdienen kan dan met het verbouwen van rijst, doet hij m. i. verstandig riet in plaats van rijst te planten. Van zijn verdienste kan hij de rijst koopen, die hij behoeft en hij houdt nog een groote som over voor andere zaken. Dit is de nuchtere en practische beschouwing der kwestie, waarop n. h. v. geen daarmede strijdige theorien eenig vat kunnen hebben.

»Nu is naar mijn meening, in verband met de bestaande omstandigheden en toestanden, maar een uitweg mogelijk om de suiker-industrie de volle waarde te geven, welke zij bezit èn voor de Indische maatschappij èn voor den Inlander individueel;

»het Gouvernement richte zelf een suikerfabriek op.

»Hiermede wensch ik geenszins inbreuk te zien gemaakt op reeds door suikerfabrikanten verkregen rechten; ik wensch daarom geen onteigening der bestaande fabrieken; maar naast de particuliere suiker-industrie is de gouvernements-suikerindustrie zeer goed bestaanbaar. En ligt tot dit doel in Indië nog een ontzettend groot terrein braak.

»Bij Ind. Stsbl. 1904 no. 274 en 1905 no. 330 zijn bepalingen in het leven geroepen tot tijdelijke wering van de particuliere landbouwnijverheid in streken, waar ten gevolge der uitvoering van groote irrigatiewerken belangrijke wijzigingen in het bevloeiingswezen en daarmede in de plaatselijke omstandigheden en verhoudingen zijn te verwachten. De Regeering ga thans een stap verder en richte in die streken, zoo niet elders, gouvernements-suikerfabrieken op«!

* * *

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

Heden werd de mailboot uit Europa in groote spanning verwacht.

Graaf Waltron, de luitenant, die ongeduld en nieuwsgierigheid vrouwenzwakheid noemde, was reeds voor den tweeden keer op het platte dak geklommen van het tot Europeesch hotel gemetamorphoseerde Arabische huis, om naar het vlagsignaal op den vuurtoren uit te zien.

De vuurtoren stond op een ver in zee vooruitspringende landtong, een „ras". Van uit de stad zag men zijn wit gekalkte muren boven het groen van mangroven en palmen uitsteken. Met den verrekijker had men het signaal moeten onderscheiden: twee witte driehoeken op rooden grond — stoomboot uit het Noorden in zicht.

Maar boven den schitterend witten toren was niets te zien dan het diepe, reine blauw van den tropenhemel.

En nu riep de gong de gasten aan tafel.

Bij Thomson, den Engelschen hotelhouder, placht de élite van het Europeesche gedeelte der bevolking van Oengoedja den maaltijd te gebruiken, voor zoover deze élite tot het mannelijk geslacht behoorde en ongehuwd was.

. . . .

„Dus verwacht u stellig uw zuster en uw zwager?" riep de vertegenwoordiger der „Messageries Maritimes" over de tafel heen tot de jongen graaf.

„Ja, stellig."

„De barones zal zich hier heel wat ontberingen moeten getroosten," merkte een oude Engelschman op.

„Daar kan ze wel tegen."

De Franschman en de Engelschman keken ongeloovig den jongen Duitscher aan, die zijn zuster naar zichzelf scheen te beoordeelen.

De Italiaansche plaatsvervangend consul, ridder Despini, trok de zwarte wenkbrauwen hoog op en zeide:

„Misschien is de komst van uw zuster hier wel wat al te vroeg."

„Hoezoo?" vroeg Waltron, onwillekeurig een weinigje kleurend.

„Men roemt baronesse Dietlas als een mooie, beminnelijke dame."

De jonge Waltron zeide gevleid, doch met broederlijke terughouding:

„Ja, ik geloof, dat zij daarvoor doorgaat."

„Welnu! En zulk een vrouw is een m a c h t!" riep de Italiaan levendig.

Rainer Waltron trok een eenigszins spottend gezicht. Wel vond hij beminnelijke vrouwen een der grootste aantrekkelijkheden van het bestaan, maar een „macht"? Zulke ideeën, meende hij, konden alleen bij werkelijke Romanen opkomen.

„Laat dat zoo zijn," antwoordde hij, „wat hindert het dan?"

„Wat het in dit geval hinderen zal," sprak de Italiaan, die met donkere, schrandere oogen van zijn geiteboutje opkeek, „dat zal ik u zeggen, graaf: Uw kolonie is voorloopig nog maar een proefneming, en nog wel een hoogst onzekere. U zal dus met de grootste voorzichtigheid voet voor voet moeten voorwaarts gaan. Wat heeft u hier tot nog toe op deze woeste kust? Een handvol waaghalzen, zonder troepen, zonder groote geldmiddelen, zonder eenige persoonlijke of financieële zekerheid. Wanneer zich nu reeds een uwer groote dames hier vestigt, dan zal dat in uw vaderland de meening doen ontstaan, dat u hier reeds veel vaster in den zadel zit, dan inderdaad het geval is."

„En wat hindert dat dan?" herhaalde Rainer Waltron onbezorgd.

„Het gevolg zou kunnen zijn, dat een groot aantal uwer landgenooten hierheen kwam, in de verwachting, een geordende maatschappij en ruime middelen van bestaan te vinden — en daarin teleurgesteld werd."

De graaf nam een goede portie gebraden bataten op zijn bord en antwoordde onbekommerd:

„Dat zou hun eigen schuld zijn. Wij roepen niemand."

„Er zijn dingen, die als een indirect roepen opgevat kunnen worden," beweerde de Italiaan.

„Nu, nu," viel de Franschman in „met al te veel voorzichtigheid en bedachtzaamheid verovert men de wereld niet, maar met mooie vrouwen wel. Dus: Vivent les dames!"

Hij hief met guitigen glimlach het wijnglas tegen graaf Waltron op en deze deed hem met al den ceremonieelen ernst van den Duitscher bescheid.

De oude Engelschman — hij was agent van een kolenexportmaatschappij — zeide: „Uw doctor Krome schijnt een buitengewoon energiek en intelligent mensch te zijn."

„Goddank, dat is hij," antwoordde Waltron.

Er ontstond een pauze in het gesprek.

Alle tafelgenooten waren min of meer slaperig. De hitte alleen was hiervan niet de oorzaak, ook het met fluitend geruisch boven de etenden heen en weer zwaaien der poenkah, de groote Indische waaier, door een zwarten knaap in gestadige beweging gehouden, werkte er toe mee.

Alle aanzittenden waren in het wit, zij droegen zelfs witte schoenen. En de zwarte bedienden, die op bloote voeten onhoorbaar heen en weer gleden, staken in lange, witte negerhemden de kansoe.

Zij droegen nu het dessert op.

Geel- en roodschillige, dikke bananen, en groene oranje's. Bij de bananen lieten de Franschen en Italianen zich kaas brengen, glimmend roode, ronde Edammer.

Op eenmaal trilde de lucht van een kanonschot.

Allen sprongen op: „De mail!"

Rainer wierp zijn servet op tafel.

„Daar zijn ze al! Tot ziens, heeren."

Weg was hij.

De achterblijvenden keken hem niet zonder eenige jaloezie na.

Rainer Waltron was het type van een kloeken Noord-germaan, een athletenfiguur van de edelste proporties, smal van heupen, met buitengewoon breede, gewelfde borst, op den korten, krachtigen hals een kleinen kop, kenmerk van een zuiver ras.

Ook in het gelaat met de breede lippen en den vierkanten kin beeldden zich groote kracht en groote moed uit; de langbewimperde blauwe oogen hadden

Naar verdienste luidt het opschrift van een hoofdartikel in het *Nieuwsblad van het Noorden*, waarin instemming betuigd wordt met het systeem van bevordering bij keuze, vooral in een land als Ned. Indië waar in de ambtenaren wereld het gevaar voor verkeerde wijze van bevorderen verre van denkbeeldig is.

„Wie eenmaal ambtenaar is, klimt op in salaris, klimt op ook in rang — en in Indië betrekkelijk nog al vlug — zonder dat hij er veel voor behoeft te doen. Men staat eenvoudig op de lijst, die telkens van boven volgens anciënniteit wordt afgekort doordat de oudsten worden gepromoveerd of gepensionneerd.

Valt er een tusschen uit, dan is dat voordeel, want men is van een concurrent, die zou vóórgaan, bevrijd. Dat er een tusschen geschoven wordt, daarvoor bestond al zeer weinig gevaar, men zou het een onbillijkheid achten, een vermindering van eigen rechten, een achteruitzetting in den dienst. Doet men zijn plicht zonder meer — en dat kan een ambtenaar nog al gauw naar het oordeel zijner superieuren — dan is men van zijn toekomst zeker en kan men bij benadering zoowat uitrekenen, wanneer men weer een sport hooger op den hierarchieken ladder zal klimmen.

Dat heeft zijn voordeel. Het geeft rechtszekerheid, het geeft ook routine en tot op zekere hoogte is het ook een soort van contrôle, daar de hoogere steeds met het werk van den lageren ambtenaar op de hoogte is.

Maar er zijn ook schaduwzijden aan verbonden. Persoonlijk belang bij den gang van zaken heeft de ambtenaar in den regel niet. Wordt 't stelsel van anciënniteit strikt gevolgd, dan doodt het allen ijver, men komt immers van zelf waar men zijn wil. En zoo is juist dit stelsel vaak de oorzaak van veel sleur, die men niet licht zal opmerken in industrieele zaken, waar de winst- en verliesrekening elk jaar een maatstaf is ter beoordeeling van het werk der employé's.

De hoogst geplaatsten hebben dit van tijd tot tijd wel gevoeld, vandaar, dat we vooral onder het regime-Van Heutsz nog al eens lazen van officieren die bij keuze bevorderd worden met passeering van velen hunner oudere collega's. Als erkenning en waardeering van verdiensten is deze wijze van doen toe te juichen; er kleeft echter de fout aan, dat men bij elke bevordering „naar keuze" onrecht pleegt tegenover allen die op de ranglijst worden overgeslagen. Onrecht omdat bevordering niet „naar keuze" maar naar dienstjaren regel en dus recht is geworden.

Toch mag dit dunkt ons geen reden zijn om de waardeering der verdiensten door bevordering af te schaffen. Wel zij het een reden om er niet te gul mede te zijn, ten einde gerechtvaardigde ontevredenheid te mijden.

Moet deze promotie naar keuze, deze waardeering van verdiensten ook uitgestrekt worden tot de inlandsche bevolking? Ziedaar een vraag, die vooral in den laatsten tijd nog al in Indië op den voorgrond is getreden en die zeer verschillend wordt beantwoord al naar men streeft naar gelijkstelling van het bruine met het blanke ras of vasthoudt aan het oude dogma, dat het eerste minderwaardig is.

De blanken in Indië zijn voor het overgroote deel van de laatste leer. Zij zijn de meesters en al wat gekleurd is, is dienaar. Dit strekt zich uit tot elke schakeering van kleur tot het lichtste tintje van bruin toe en uit zich maar al te vaak in minachting voor al wie niet toevallig als zij een blanken vader en een dito moeder heeft gehad. Net alsof iemand daarover zelf te beslissen heeft.

Vraagt men naar de reden dan wordt meestal opgegeven: politiek. En op grond daarvan meent men zich dan velerlei te mogen veroorloven zelfs tegenover beschaafde inlanders wat men tegenover onbeschaafde blanken wel uit zijn hoofd zou laten.

Zulk doen behoeft niet als laf te worden gesignaleerd, het straft op den duur zich zelf en menig blanke heeft in aanraking met kleurlingen meermalen een lesje in beschaving en beleefdheid kunnen krijgen. Vooral in de laatste jaren mogen de blanken op hun tellen passen.

Als men zoo het Wilhelminanommer van „Bintang Hindia" doorbladert, dan ziet men daarin vele afbeeldingen van zeer gesoigneerd uitziende Indische grooten, Sultans, Pangerans, Radhens enz., die gestoken in een Nederlandsche uniform, een zeer goed figuur maken en van wie velen kunnen wijzen op een conduite-lijst, die klinkt als een klok. De meesten hunner hebben een goede school doorloopen, sommigen zijn een tijdlang in Europa geweest en staan in ontwikkeling bij geen Europeesch officier achter. Velen van hen gaven zelfs blijken het geleerde op prijs te stellen door op hunne beurt weer andere stamgenooten in de voordeelen daarvan te doen deelen.

Zoo lezen we van een assistent-wedono, die de opleidingsschool voor Indische ambtenaren heeft doorloopen en, op zijn plaats teruggekeerd, een leesgezelschap en een studievereeniging voor inlandsche ambtenaren heeft opgericht, en zich heeft verdienstelijk gemaakt door het schrijven van een Maleisch werkje op economisch gebied; hij nam een werkzaam aandeel aan de proeven met demonstratievelden, verklaarde het nut van die velden op heldere, duidelijke wijze aan de dessalieden, enz. In het Tijdschrift van het Binnenl. Bestuur werd door hem zelfs een goede bijdrage geschreven.

Zulke mannen zijn krachten, die het gouvernement niet ongebruikt mag laten en we hopen, dat met voorbijzien van gevoeligheden, de Indische regeering vooral in dezen verdiensten naar waarheid beloont.

Dat zal goed zijn voor Indië en Nederland beide".

Aldus het *Nieuwsblad van het Noorden*. Wij vermoeden echter dat het nog wel eenige jaren zal duren voordat dit beginsel algemeen ingang zal gevonden hebben.

In de theorie is de zaak natuurlijk al lang gezond maar in de praktijk . . . en in Indië! —

Dat duurt nog eenige jaren. Men is daar conservatief, weet u! —

Uit de Oost-Indische Mail.

Diederik Baltzerdt schrijft in het Nieuws v. d. Dag van Ned.-Indië:

Ik had het zoo juist over Mr. Dijkstra en dit brengt mij van zelf op **de Lampongs**.

Het volgende hoogst vermakelijke staaltje moet zich daar onlangs hebben voorgedaan.

Een Herr Von Zus-of-zoo wilde in de koffietuinen van Waij Ratoi en Waij Lima op olifanten en ander

---

den blik van den man, die zich steeds gereed houdt, zijn vijanden onverschrokken af te wachten, in het rustig bewustzijn, dat hij het wel met hen zal klaarspelen. Waren zij al niet open en goedvertrouwend, zij stonden waakzaam en trots. Rainer Waltron voelde zich weinig tehuis op de kronkelende oorlogspaden van woord en gedachte. Op dit gebied vertrouwde hij zichzelf niet, en daarom waagde hij er zich slechts zelden op. Deed hij het evenwel, dan konden zijn oogen ook die trouwhartige, kinderlijk reine, zielvolle uitdrukking aannemen, die men zich bij een Parcifal of een Siegfried denkt.

Alles te zamen genomen, was hij voor de niet-Duitschers van Oengoedja als een verpersoonlijking van zijn natie, met hare deugden en zwakheden: kracht en drift, moed en kortzichtigheid, goedhartigheid en langzaamheid van bevatting.

Sedert hij in Afrika vertoefde, verhaalde men zooveel van zijn koene avonturen, zijn onverschrokkenheid, zijn naïef krachtsvertoon, dat het aan het mytische grensde.

Ieder wist een andere geschiedenis.

Eens had hij Arabieren, die gewapend aanrukten om hem uit zijn vestiging te verdrijven, ontvangen op een vaatje kruit zittende, met een pijp in den mond.

Op hun eisch, dat hij de plaats zou ontruimen, had hij heel gemoedelijk geantwoord: „Als de plaats ontruimd moet worden, dan zullen wij dat samen doen. Als jelui namelijk een stap nader komt, dan steek ik deze pijp in dit kruit en vliegen wij gezamenlijk de lucht in."

De Arabieren hadden er de voorkeur aan gegeven, stilzwijgend af te trekken.

Een andermaal had Rainer geheel alleen op een nachtelijke omzwerving een versterkt negerdorp ingenomen.

Hij had nachtverblijf verzocht en dit was met eenige pijlschoten beantwoord. Daarop had hij met geweldige stem geëischt, dat de oudsten van het dorp zich aan hem overgeven zouden, daar de plaats anders als den Duitschers vijandig beschouwd, en den ondergang gewijd zou worden.

De oudsten hielden een lang sjauri [1]).

1) Raadsvergadering.

Intusschen zat Rainer met geschouderd geweer op een gevelden boomstam voor de poort, en wachtte.

Hij was wat moede, en zeer hongerig.

Zie, daar opende zich de poort in de boma [2]) — het dorp kapituleerde.

Met de zekerheid van een veroveraar, van een dictalor, betrad Waltron de vestiging, en nam de schatting der onderworpenen, bestaande in eenige levensmiddelen, genadig aan.

Nog een ander maal had hij een kameraad, die in ijlende koorts lag, uit het binnenland naar de kust gebracht. Dat was in den tijd, toen hij met de taal der negers en hun omgang nog niet vertrouwd, zelf voor het eerst door de koorts aangetast was. Misverstand en twist met de zwarten konden niet uitblijven.

Daar kwamen op zekeren dag zijn mannen in opstand en stelden de askari [3]) zich met gevelde lansen tegenover de beide zieke Duitschers. Doch Rainer Waltron trad langzaam, geheel ongewapend, op de aanvallers toe.

„En de blik van zijn oogen was zoo verschrikkelijk", verhaalden later zijn dienaren, „dat allen, door ontzetting aangegrepen, de lansen op den grond wierpen, en gehoorzaamheid beloofden."

„Hier zendt mademoiselle d'Elville je een kamenier."

„Wie is mademoiselle d'Elville?" wilde mevrouw von Dietlas vragen. Maar zij kwam er niet toe, de vraag uit te spreken, daar haar gansche opmerkzaamheid werd getrokken door het jonge zwarte meisje, dat schuchter naast haar broer stond.

„Zij is allerliefst!" dacht Maleen Dietlas. „Allerliefst! Een negerin kan dus óók wel knap zijn?"

„Haar naam is Tsjekanajo, dat wil zeggen, de Lachende," verklaarde Rainer. „Zie maar eens of zij je bevalt. Ik zou je maar raden, haar te nemen, want zij kent een beetje Fransch. Mademoiselle d'Elville prijst haar zeer."

„Wie is mademoiselle d'Elville?" vroeg Maleen nu toch.

2) Palisadeering.
3) Krijgslieden.

„Een Française. Zij heeft een polikliniek voor zwarten."

„Een polikliniek?"

„Ja. Overigens is zij héél geavanceerd — niets voor jou. Je man zal liever niet willen, dat je veel met haar omgaat."

„Zoo? Dan kan ik ook geen beleefdheden van haar aannemen."

„Je doelt op Tsjekanajo?"

„Ja."

„Neen, zoo kun je hier niet zijn. Hier helpt ieder den ander, zonder dat men daarom met elkander behoeft om te gaan. De Europeanen kunnen elkander niet missen. Laat staan dan die drie of vier Europeesche dames!"

„Ja, men moet wat samen blijven," meende de barones en zag nadenkend het zwarte meisje aan. „Tu parles français, ma petite?"

grof wild jagen, doch had zich natuurlijk eerst te melden bij het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, om een toelatingskaart of zoo iets dergelijks te vertoonen. Men weet dat toelatingskaarten in de Lampongs tamelijk gewichtige papiertjes zijn!

Onze Nimrod nam voor enkele uren zijn intrek in het Hotel van Telok Betong, het eenige hotel van de plaats.

Maar wacht, ik moet mij zelf even in de rede vallen, en, zooals dat in de romans heet: „tot recht verstand der volgende gebeurtenissen, eenigen tijd in mijn verhaal teruggaan."

Men zit in de Lampongs weer eens zonder Secretaris. De logementhouder van Telok Betong, tevens klerk op het Residentiebureau, is thans met de waarneming van dat ambt belast. Men moet weten dat de Resident een weinig sleetsch is met zijne Secretarissen.....

Goed, de logementhouder is dus fd. Secretaris, onthoud dat wèl.

Der Herr Von Zus-of-zoo ging over zijn koffer, nam daaruit een wit overhemd, een hoogen boord, een versche das, een funkel-nagelneues zwart pak en kleedde zich met zorg, om te gaan bezoeken den doorluchtigen vertegenwoordiger der machtige „Compagnie", op het Residentie-bureau.

— Of de Resident te spreken was?.....

— Neen, beduidde men hem, de Resident zat te hengelen op Nirwana, dat is te zeggen, verbeterde de berichtgever zich haastig: Z. H. E. G. was op tournée. Ja, op tournée.

— Wie er dan te spreken was?

— Dat was der Herr Sekretär. Als Herr Von Zus-of-zoo dien wilde spreken?.....

De fungeerende Secretaris fungeerde „bij afwezen" voor Resident, en ontving den adelijken Germaan, die als officier a. D. in militaire positie, met de hielen gesloten, stramm zijn verzoek voorbracht, inderdaad zeer hoffelijk. Hij vergunde den vreemdeling genadiglijk om in dit heerlijk land eenige dagen met de jacht door te brengen.

Daarmee nam het onderhoud een einde; de bezoeker vertrok, de fungeerende secretaris, tevens fungeerend Resident, haastte zich naar huis, daar hij voorzag dat de Duitscher wel zou blijven rijsttafelen..... hij had hem nog niet gezien in het hotel, maar in den loop van het gesprek had Herr Von Zus-of-zoo verteld dat-i daar woonde.

De jager ging intusschen naar zijn kamer, verheugd over den goeden afloop van zijne officieele visite, verwisselde zijn gala-pak met een gemakkelijker gewaad, dronk een Schnaps en riep om den Wirth.

Der Herr Wirth kwàm. Tableau! Want..... dat gesubsidieerd eetbaasje, een beste brave kerel, klerkje van het gouvernement, fungeerend Secretaris en op Nirwana-tijden fungeerend Hoofd van Gewestelijk Bestuur en vertegenwoordiger van de Koningin der Nederlanden, was niet meer bekleed met de Majesteit van het Gezag, maar simpel met een slaapbroek en kabaai, had meel aan zijn vingers en rook naar snert.

De snert was goed, en zoo was ook de hutspot met uien, die er na kwam. Maar der Herr Von Zus-of-zoo, zich vermetel wagende aan zijn eerste Nederlandsche woordenspeling, was van oordeel dat het in de Lampongs ook zonder hutspot uiig genoeg kon zijn, en denkt er over om het geval aan de Fliegende Blätter te schrijven.

De terugkoop der particuliere landerijen. In de Javabode vindt men een interessant artikel over het land Nangoeng, dat als nr. één prijkt op het lijstje van particuliere landerijen die de minister van koloniën wil terugkoopen.

Het blijkt dat Nangoeng, eigenlijk Tjoeroeh Bitoeng, een ongelukkig land is, of, om het in de gewone taal der planters te zeggen: geen cent waard. Dit wordt gedocumenteerd aangetoond.

Wat doet die minister Fock toch vreemd! Voor een kwart millioen wil hij dit land koopen, alleen maar om te kunnen zeggen dat hij zijn programma getrouw blijft! Het belang van den Staat komt er minder op aan.

Dit schrijft wel te verstaan! het Soer. Handelsblad.

De boycot van een Medansche firma, welke, dank zij de bemiddeling der Chineesche officieren aldaar, reeds geëindigd is, heeft naar de Sum. Post meldt een leelijk bijsmaakje gehad. Het is nl. gebleken, dat de boycottende Chineezen bij het opstellen der benoodigde stukken geholpen zijn door den employé van een concurrent der firma, waartegen de beweging was gericht. Daartegen is door laatstbedoelde firma natuurlijk geprotesteerd.

Haar concurrent antwoordde daarop, dat het aandeel van zijn employé in de boycotbeweging hem niet bekend was geweest en hij, toen er hem van gebleken was, aan zijn employé „zijn verwondering" daarover had te kennen gegeven, doch, waar het eenmaal gebeurd was, gemeend had „er geen verdere aanmerking op te moeten maken."

Ook te Soerabaja hebben concurrenten indertijd niet verzuimd het boycotvuurtje tegen de Handelsvereeniging Amsterdam aan te blazen.

Een Gemeenteraadshuis. Zooals bekend heeft de „Ned. Indische Kunstkring" indertijd een prijsvraag uitgeschreven voor een ontwerp van een gemeenteraadshuis, waarvoor werden beschikbaar gesteld een prijs van f 300 en een van f 100.

Vier ontwerpen zijn ingezonden, waarvan de jury, bestaande uit de heeren A. P. Melchior, van Cup, W. C. Ch. Steenaart, Kreischer en M. J. Hulswit, eenstemmig als de beste aanwees dat van den heer H. Hemminga, hoofdopzichter bij de Semarang Cheribontram, terwijl de tweede prijs werd toegekend aan den heer H. Ossenwaarde, leeraar aan de K. W. S. alhier.

Het bestuur heeft zich met dezen uitslag vereenigd, zoodat de prijzen aan de bekroonden zullen worden toegekend.

Na afloop van de Rembranttentoonstelling stelt het bestuur zich voor een tentoonstelling te organiseeren van de ingekomen ontwerpen.

Karacson-Sprookjes. Aan het Bat. Nwsbl. werd bij hoog en laag verzekerd dat de heer von Karacson weder te Batavia vertoefde. Men zou hem hebben zien rijden in een open tentwagen, blijkbaar met de bedoeling zich te doen zien.

Wij, zegt het blad, gelooven dat „men" zich deerlijk vergist, want naar wij weten is bedoelde heer juist in Nederland om op zijn gratierekest aan de Koningin door den Hoogen Raad advies te doen uitbrengen. En in afwachting van dit, naar hij hoopt, gunstig advies, zal hij niet naar Indië teruggekeerd zijn. Bovendien is hij nog niet verschenen bij die personen in de stad, welke hij wel niet verzuimd zou hebben dadelijk op te zoeken, bv. zijn handigen verdediger.

De hongaarsche mijnbouwpromotor hult zich zoo zoetjes aan in een mystiek en mytisch waas.

Gouverneur Swart. De civiel en militair resident van de Zuider en Oosterafdeeling van Borneo, de luitenant kolonel der infanterie, H. N. A. Swart, is een sportje hooger geklommen op den civielen ladder. Hij is thans bevorderd tot gouverneur van Celebes en militair gezaghebber van Menado en Timor, zooals ons telegram uit Buitenzorg meldt.

Een ietwat vreemde titel. Zou men te Buitenzorg uit deferentie voor de residenten op de Onderhoorigheden hem voorloopig nog den gouverneurstitel niet hebben geschonken?

Het wordt voor de bestuursambtenaren wel prettig dienen, telkens plaats te moeten ruimen aan de menschen met de sabel die het beter heeten te kunnen. (Bat. Nwsbl.)

Ontslag gevraagd. De majoor der artillerie L. de Vries, thans waarnemend commandant der bereden artillerie, zal begin Augustus op verzoek den militairen dienst met pensioen verlaten. (Bat. Nwsbl.)

Gratie gevraagd. Door den verdediger van den heer A. A. P. von Karacson, mr. Th. Thomas, is aan de Koningin een verzoek om gratie ten behoeve van zijn client ingediend. (Bat. Nwsbl.)

Rustige Rust. Ter bevordering van de rust in het dwangarbeiderskwartier zullen honderd Atjehsche veroordeelden, op voorstel van het departement van justitie, naar Tjilatjap gezonden worden om daar koelie-arbeid te doen.

Men weet dat het Atjehsche veroordeelden waren die onlangs den directeur der strafinrichting onder handen namen. De wegzending naar Tjilatjap zal dus een straf moeten beteekenen. (Bat. Nwsbl.)

Schoenen voor Inlandsche Soldaten. Zooals men weet, bestaan de drie voor Bali bestemde bataljons voor de helft uit Europeanen en voor de helft uit Inlanders, welke laatsten als regel hun wandelende diensten verrichten op bloote voeten. Bij het begin

---

„Oui, madame!"

Tsjekanajo lachte bij haar antwoord, zoodat al haar prachtige, witte tanden te voorschijn kwamen.

„Zij heeft wezenlijk iets aardigs!" sprak Maleen tot Rainer. „Ik begin te begrijpen, hoe jelui ook op zwarte meisjes verlieven kunt."

„Maar je wilt haar dus niet houden?"

„Ja, toch wel. Maar waar moet zij blijven?"

„Zij kan je immers dadelijk bij het uitpakken en opruimen helpen?"

Maleen zat in de Moorsche zaal op een boekenkist. Om haar heen een verwarring van stroo, pakpapier, half geledigde kisten en koffers. Zij droeg nog haar grijze reiscostuum, dat talrijke sporen van teer en zeewater vertoonde.

Maleen was tamelijk groot, ofschoon niet zoo reusachtig als haar broer. Haar huid- en haarkleur waren iets donkerder dan de zijne, zij had grijze oogen. Zooals alle menschen met veel temperament, was zij wat de Franschen journalière noemen: zij had haar goede en slechte dagen, afwisselend met stemming en welzijn. Zij zelf wist, dat zij mooi kon zijn als zij wilde, en somtijds wilde zij. Gewoonlijk was haar uiterlijk haar echter onverschillig.

Nu keek zij vroolijk naar de wapagesi [1]), wier eenig kleedingstuk een vuilbruin lendendoek was. Deze lieden hadden de bagage van het douanekantoor onder rhythmisch gezang naar het „paleis" Dietlas gebracht en hielpen nu sleepen en plaatsen.

„Straks, toen ik met ze alleen was," zoo vertelde zij, kwam er een naar mij toe en beduidde mij, dat hij pijn in zijn lijf had. Hij wees op zijn dikken buik en zeide klagelijk: „Bibi, toembo hawesi" [2]). Ik gaf hem wat cognac. Nu kwam de een na den ander en klaagde over pijn in zijn toembo, en verzocht om dawa [3]). Echte kinderen toch! Alsof ik dat geloofde!"

Zij lachte vergenoegd.

„Natuurlijk, zoo zijn ze allemaal. Drinkebroers zijn het en cognac is voor hen het lekkerste. Ik hoop, dat je hun er niet meer van gegeven hebt? Anders kom je voorloopig niet meer van je buikpijnpatienten af."

„Neen, den tweeden en den derden gaf ik bittere druppeltjes, alsem en angelika, weet je. Toen hield

1) Pakdrager.
2) Mevrouw, mijn buik doet zeer.
3) Geneesmiddelen.

de epidemie plotseling op."

Zij was weer met uitpakken bezig.

„Mag ik rooken?" vroeg Rainer.

„Zeker."

Hij nam zijn zakje Egyptische tabak en rolde zich een cigarette.

„Dat moet je ook leeren, Maleen."

Een poosje keek hij toe, wat zij deed. Toen zeide hij: „Je moet niet te veel in eens doen. Hier te lande kan men daar niet zoo goed tegen als thuis. Dat zal je spoedig genoeg merken."

„Ik zou zoo graag eerst op orde zijn."

Maar zij voelde toch vermoeidheid, liet de armen zakken en keek een poosje toe, hoe de zwarte knecht, Abdallah, boeken op een rekje plaatste, meestal zoo, dat de letters van den rugtitel op hun kop kwamen te staan.

Zij wilde hem toeroepen: Omgekeerd!, maar kon niet op het negerwoord komen.

Wat was zij ook moe! Heelemaal dof in het hoofd.

„Het is warm", zuchtte zij en liet zich in een langen, Indischen stoel vallen. „Ik zou gaarne iets drinken, dat helpt voor den dorst, maar ik weet niet wat."

„Ik zal je dadelijk iets bezorgen," zeide Rainer, zonder op te staan van de kist, waarop hij zat.

„Sembodja!" riep hij met een stem, die het huis deed dreunen.

Met tijgersprongen kwam een lenige, jonge zwarte de trap op.

„Eh, Bana!"

In dienstvaardige houding stond hij voor zijn heer.

„Lete madafoe mawili!" [1])

„Ndio, Bana." [2])

Weg was Sembodja.

Maleen stond op, ging naar het boekenrekje en begon de boeken ordelijk te schikken.

„Kunnen de luiken nog niet geopend worden in de kamers?" vroeg zij na een poosje.

„Daar komt Sembodja met de madafoe," riep Rainer, zonder acht te geven op haar vraag.

Zij keek om.

„Kokosnoten!"

Sembodja hield een tweetal van die bruinvezelige vruchten aan hun bruine stelen in de hoogte.

1) Haal twee kokosnoten.
2) Ja, heer.

„Lete bilauri." [1])

„De glazen moeten eerst schoongemaakt worden," zeide Maleen. „Zij zitten nog vol hooi. Waar heb ik nu toch een afneemdoek? Ik ben wezenlijk heelemaal in de war."

Rainer zag haar vroolijk aan.

„Geef je geen moeite. Wij kunnen het ook wel zonder glazen stellen. Het smaakt eigenlijk veel beter uit zoo'n natuurbeker, die nog door geen lippen ontwijd is."

Intusschen had Sembodja een gewoon Duitsch keukenmes, dat hij in plaats van een Damascener dolk in den gordel droeg, met kennis van zaken in de eenige minder harde plek van de noot gezet en sneed een rond stuk uit de schaal en kern, waarop hij den natuurbeker, die tot den rand met een waterhelder, licht mousseerend sap gevuld was, aan de dame overreikte.

Maleen hield de kolossale noot in beide handen en keek hulpeloos haar broer aan.

„Een aardig drinkglas, zeg?" vroeg deze triumfantelijk. „Zuiverder en frisscher kan men een dronk niet krijgen."

„Maar de rand is zoo dik," klaagde zij.

Blijkbaar vond hij, dat zij daaruit drinken kon, en dus dronk zij, maar zij vond het heel niet gemakkelijk, den dikken, vezeligen houtrand met zijn zachte, vochtig-gladde kernbinnenzijde tusschen haar lippen te nemen, zonder het meeste van het nat te storten. Spoedig hield zij op.

„Nu? smaakt het je niet?"

„Niet erg. Het is zoo zoetig en flauw."

„Wacht maar, je zult het wel beter leeren waardeeren!"

Zij reikte hem de noot toe.

„Wil je verder drinken?"

„Graag."

Hij dronk het halfliter notesap met lange teugen, of het Münchener bier was.

De geledigde noot gaf hij Sembodja.

„Wat wordt er gedaan met dien mooien kern?" vroeg Maleen.

„Dat is fourage voor de zwartjes."

Maleen dacht aan allerlei gebak en dessertschoteltjes, die zij later uit de kern van deze reuzennoten maken wilde. Wezenlijk, dit land scheen een soort van luilekkerland te zijn.

1) Haal glazen.

der Boni-expeditie werden echter aan de te velde trekkende inlandsche troepenafdeelingen schoenen en slobkousen uitgereikt en deze hoogst verstandige maatregel heeft men nimmer betreurd niet alleen, maar schijnt een zoo goed gevolg te hebben gehad, dat ook nu aan de voor Bali bestemde inlandsche fuseliers schoenen en slobkousen zullen worden uitgegeven.

Hiermede is dezer dagen een aanvang gemaakt en sedert loopt een gedeelte der Kromo's geweldig geurende met gloednieuw schoeisel.

De schoenen zijn vervaardigd van bruin zeildoek, van de soort die ook gebruikt wordt voor de slobkousen. Het schoeisel maakt den indruk zeer soliede te zijn en schijnt zeer in den smaak te vallen.

Dit is dus een proef geweest die eens wèl geslaagd is. En nu de superioriteit van deze soort schoenen overtuigend bewezen is, ligt het, dunkt ons, voor de hand, ook Europeanen in plaats van met het thans in gebruik zijnde leeren model, met het nieuwere zeildoeksche uit te rusten. En tevens, waar de wenschelijkheid is gebleken om ook den inlandschen soldaat tegen kwetsuren, slangebeten enz. te beschermen, dezen steeds — en niet zooals tot dusverre alleen op geneeskundig certificaat — schoenen en slobkousen te laten dragen.

Uit de journalisten-wereld. In „de Week" van 7 Juli, schrijft Het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië, bespreekt de heer M. Van Geuns op ons voorbeeld den oproep van Van Kol, voor de déportés van Cayenne, en keurt dien, als wij, af.

Hij zegt:

„Principiis obsta! is men geneigd hem toe te roepen (verzet u tegen de eerste toepassing van het beginsel!)"

De heer Van Geuns heeft blijkbaar een citatenboek en even blijkbaar kan hij er niet mee terecht.

„Principiis obsta, zegt Ovidius in zijne Remedia Amoris, 91 en vgl., principiis obsta: sero medicina paratur, cum mala per longas convaluere moras.

Dat wil zeggen: „Weersta het kwaad van den aan„vang af; het is te laat geneesmiddelen aan te wenden, „zoo het door lang uitstel in kracht is toegenomen."

Met „de eerste toepassing van het beginsel" — hoe komt de heer Van Geuns er bij? zeker dacht hij aan principes — heeft deze aanhaling niets te maken. Onze wetenschappelijk gevormde Soerabajasche collega deed beter geen latijn te gebruiken, hij snijdt er zich mee in zijn rug.

Het bezit van een mooi boekje met citaten is nog geen waarborg dat de eigenaar er ook gebruik van kan maken; bij zulke aanhalingen heeft men smaak noodig en eenige belezenheid. Die boekjes zijn te vergelijken met een phonola, hij die geen besef van muziek heeft, kan er toch niets mee uitvoeren.

Om met een — (sjjt!!: eigen gemaakt) — citaat te eindigen:

Hafen Slawkenbergius zegt in zijn werk: De re arrogantia: „Het bezit van eene onderwijzers-acte bewijst niet dat de bezitter den hoogsten trap van menschelijk weten heeft beklommen."

En nu willen wij wel eens f 250 millioen verwedden dat Meneer Van Geuns het mis heeft met zijn quasi-geleerd Ovidiaansch Latijn.

Journalistiek met een luchtje. Het Soer. Hbl., ten einde raad, heeft zijn 7 paardekracht schimpmotor, eene auto met twee versnellingen, van militair model, in werking gebracht, en slaat aan het schelden.

Het ding loopt goed, maar de stank, het stof en het geraas zijn abominabel.

Wat een krant toch vallen kan! zegt de collega in het Nieuws.

Vroeger, vóór 1 Januari was de toon van het blad — als het niet over suiker ging — beschaaafd.

En nu!.....

„Een redactie kan niet te voorzichtig zijn in de keuze harer medewerkers, en nauwelijks angstvallig genoeg bij het informeeren naar de antecedenten van deze," de Heer Van Geuns, een bekrompen en stijfhoofdig, maar van huis uit welmeenend man, heeft dit zelf eens, terecht, een der voornaamste moeilijkheden van het redigeeren genoemd.

Theorie en practijk!'

Niet ten onrechte staat er boven dit bericht: „Journalistiek met een luchtje!"

Perpetueele preventieve hechtenis. Men schrijft uit Buitenzorg aan de Java Bode, dd. 5 Juli:

Er wordt met de vrijheid van den inlander soms raar omgesprongen. Bij het minste of geringste, dat hij misdreven heeft, of geacht wordt misdreven te hebben, wordt hij gearresteerd en soms maanden, ja jaren preventief gevangen gehouden.

Ondanks alle aanschrijvingen van procureurs-generaal zijn de gevangenissen nog overvuld met inlanders, verdacht van een of ander misdrijf; en als de man niet gefortuneerd genoeg is om een practizijn te nemen, dan zucht hij maanden of jaren in den kerker.

'k Zal u een waar verhaal doen van de lijdensgeschiedenis van een preventief gevangen gezetten inlander, dien ik Kromo zal noemen; zijn ware naam doet niets ter zake.

Ongelukkig voor den man, had hij een naamgenoot, betrokken bij een rampokpartij te Tjibaroesa. Hij zelf woont op een land, niet ver van Buitenzorg, is een gefortuneerd inlander, die handel in karbouwen drijft, verscheidene sawah's bezit, niet alleen op het land waar hij woont, doch ook op andere landen in het Buitenzorgsche. De politie arresteerde hem, door den naam misleid en hij werd gevangen gezet in de boei te Buitenzorg. Gelukkig voor hem kon hij zijn alibi bewijzen; hij werd opgezonden naar Tjibaroesa, om geconfronteerd te worden met den bestolen huisbaas en weldra bleek het, dat deze Kromo niet de ware Kromo was.

Nu zou men denken, dat de man onmiddellijk op vrije voeten werd gesteld. Geen kwestie van!

De justitie is juist als de fiscus; wat zij eenmaal te pakken heeft, laat zij ongaarne weer los.

Kromo werd aangehouden. Er waren in het Krawangsche karbouwen gestolen. die Kromo zou gekocht hebben. Dus werd een nieuwe zaak geëntameerd en Kromo bleef gevangen zitten, beschuldigd van het helen van gestolen karbouwen. Gelukkig was de man gefortuneerd, zooals ik hierboven reeds vertelde; zijne familie toog naar Batavia, stortte f 200 bij een advocaat, die naar Buitenzorg overkwam en hem voor den landraad verdedigde.

Kromo werd vrijgesproken. Nu zou hij toch eindelijk op vrije voeten komen.

't Was een illusie, die niet verwezenlijkt werd: Kromo werd weer naar het gevang gebracht, als zijnde betrokken bij de rampok partij te Tjibaroesa, nadat n. b. door den man zijn alibi was bewezen en hij niet herkend was door den bestolene.

De familie deed wat ze kon en eindelijk kon Kromo vrij en frank heengaan, na ruim 100 dagen preventief gevangen te hebben gezeten. Gelukkig voor hem is er bij den landraad alhier geen achterstand, zoodat de zaken vlug behandeld worden, doch het had even goed kunnen gebeuren, dat er wèl achterstand was.

Er zijn landraden, waar honderden zaken op berechting wachten, en dan duurt de preventieve hechtenis geen maanden doch jaren.

De lijn Ned.-Indië—Bengalen. Te Semarang heeft het vertrek van de „Soembawa", de boot, die den dienst op de lijn Ned.-Indië—Bengalen opent, met eenige feestelijkheid plaats gehad. Aan boord werden gloeiende speeches gehouden door agenten en belanghebbenden en het schip nam 1400 ton lading mee, wat een prachtig begin mag heeten. Volgens de Loc. behoorde ook een vertegenwoordiger van het agentschap der concurreerende lijn (de „Asiatic") de heer King tot de gasten en ook deze bracht in hoffelijke woorden hulde aan dit nieuw bewijs van energie der beide Nederlandsche Stoomvaartmaatschappijen.

Algemeene Berichten.

Onderwijs in Menado.

Belangrijke wijzigingen zullen er weldra plaats hebben in het inlandsch onderwijs in de residentie Menado. Het moet in de bedoeling liggen van de Regeering om het Gouvernementsonderwijs in de Minahassa over te laten aan de Protestantsche en Katholieke missiën in dat gewest met grootere subsidiën en betere onderwijswaarborgen, dan tot nu toe bestonden. Hierdoor zou een bezuiniging worden verkregen van f 150.000, terwijl deze maatregel mede tengevolge zou hebben, dat de gouvernementsonderwijzers uit de Minahassa naar andere gewesten zouden worden overgeplaatst.

Atjeh.

Blijkens een van den civielen en militairen gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden ontvangen telegram zijn in het Tapatoeansche bij een klewangaanval op een patrouille gesneuveld: twee inlandsche mindere militairen en gewond een officier, een Europeesch militair beneden dien rang, tien inlandsche mindere militairen en drie dwangarbeiders, terwijl daarbij zeven geweren model '95 verloren gingen. De vijand had tien dooden.

Gebrek op Madoera.

Van Madoera komt het bericht, dat gebrek aan voedsel verwacht wordt in Bangkalan. De assistent-resident heeft tegen September een bedrag van f 15.000 aangevraagd. Aan dr. Terburgh is het verzoek om gelden toegestaan ter uitvoering van reliefworks.

De koortsepidemie te Sepoeloe is gestuit. Van het personeel dat onder leiding der geneesheeren werkte is reeds een groot deel afgedankt.

Dokter Terburgh en controleur Fisher blijven te Bangkalan ter bestrijding der ziekte.

Controleur Kanter vertrok naar Sepoeloe ter vervanging van controleur Coors.

Het Bat. Nieuwsblad verneemt uit Bangkalan dat de djagoeng-aanplant daar grootendeels is mislukt. Als de voorraad voedsel verbruikt is, zal het gouvernement wel verplicht zijn bij te springen. Het arme volk kan reeds thans de hoofdelijke belasting niet opbrengen.

Beri-beri op Banka.

Van Banka wordt gemeld, dat de resident van zijn tournée over het eiland, ondernomen met het oog op de ernstige berichten over de verspreiding der beri-beri, is teruggekeerd. De beri-beri bleek nagenoeg geweken en de gezondheidstoestand over het geheele eiland is thans gunstig.

Celebes.

Uit Makassar werd dd. 14 Juli geseind, dat de troep onder luitenant Einthoven wegens uitputting naar den Rantepas moest terugtrekken. Onderweg kreeg men vier gewonden.

In Sawietto onderwierpen zich twee aanzienlijken onder inlevering van enkele geweren.

Ernstig treffen in Watampone.

Uit Makassar werd 17 Juli bericht, dat de in Watampone gelegerde troepen een verwoeden lansaanval hadden te doorstaan; de bende is verdreven met achterlating van 50 dooden. Aan onze zijde werden gevoelige verliezen geleden.

Decentralisatie.

De Regeering is voornemens aan de decentralisatie meer uitbreiding te geven door meerdere bevoegdheid toe te kennen aan de gemeenteraden en invoering eener kiesregeling. Deze kiesregeling zal echter in de allerlaatste plaats komen.

Tot leniging van den nood.

Bij gouvernementsbesluit is met het oog op den minder gunstigen oeconomischen toestand in het district Ngoempak der afdeeling Bodjonegoro Rembang door gedeeltelijke mislukking van den padi-oogst machtiging verleend om in daghuur voorzieningen aan te brengen aan den rechteroever der Solorivier bij de desa Saleh, ter beveiliging van den postweg Bodjonegoro-Padangan in genoemde afdeeling, waarvan de kosten zijn geraamd op f 11.000.

Korintji.

De Gouverneur van Sumatra's Westkust seint uit Korintji dd. 10 Juli, dat een bende van Tangeran Hadji Oemar, sterk 20 man, te Oeloe Sikoengkoeng in haar schuilplaats is overvallen; na een kort vuurgevecht is de bende gevlucht in de richting Pamoentjoek Boekit Gedang. De bende wordt daarheen gevolgd. In onze handen bleven twee gesneuvelden, een geweer, blanke wapens en munitie.

Het verzet in Djambi.

Uit Djambi kwam 17 Juli het bericht, dat op aanwijzing van een Korintjisch hoofd de bende van Pangeran Oemar overvallen is; 2 kwaadwilligen werden gedood.

Ten behoeve van de gewapende politie in Djambi zullen vijftig Soendaneezen worden aangeworven.

Pandhuisdienst.

In April zullen een vijftigtal nieuwe pandjeshuizen worden geopend in Oost- en Midden-Java.

Australische paarden

De naar Australië gezonden paardencommissie is er nog niet in geslaagd geschikte dieren aan te koopen.

Kininetabletten.

De Regeering heeft de hoofden van gewestelijk bestuur gemachtigd ten behoeve der bevolking kininetabletten aan te schaffen tot een bedrag van ten hoogste f 250.

Hervorming in de rechtsbedeeling.

Het voornemen bestaat, te Medan een hoofddjaksa aan te stellen ter beschikking van den ambtenaar van het O. M., de waarneming van het O. M. bij de landraden te Medan en Bindjey op te dragen aan djaksa's en de mantris politie bij de magistraten mede door djaksa's te vervangen.

Door dezen maatregel zullen de ambtenaren van B.B., thans met magistraatswerzaamheden overladen, in vele opzichten worden ontlast. Met name de assistent-resident van Deli zal zijn taak belangrijk verlicht zien, waartegenover staat dat hem de arbeidsinspectie in zijn afdeeling zal worden opgedragen.

Naar wij vernemen zou mr. E. Kruseman, voorzitter van den Landraad te Medan, in aanmerking komen voor de benoeming tot president van den hier op te richten Raad van Justitie.

Personalia.

Majoor **J. Sneep** heeft ontslag gevraagd,

Ontslag verleend aan den ontvanger van 's lands kas te Medan **F. W. Saulns.**

Benoemd tot hoofdingenieur 1e klasse **W. G. Ribbius** tot assistent-resident van Probolinggo controleur **De Santy;** te Ngawi controleur **W. K. Hekmijer;** te Demak de secretaris van Bantam **J. A. van der Lee;** tot secretaris van Bantam de assistent resident van Loemadjang **J. J. Verwijk.**

Ontslag verleend aan kapitein **A. F. J. B. Walpot.**

Geplaatst te Loemadjang en benoemd tot waarnemend assistent-resident van Pemalang controleur **De Quant.**

Een jaar verlof wegens langdurigen dienst is verleend aan den havenmeester te Belawan-Deli **J. M. W. Ochsendorf.** Eervol ontheven van het tijdelijk toezicht over de onderafdeeling Simeloengoen de controleur der Bataksche aangelegenheden te Soenggal **G. L. J. D. Kok.**

Belast met het toezicht over bovengenoemde onderafdeeling de controleur bij het Binnenlandsch Bestuur **S. C. Knappert.**

Uit Batavia werd 16 Juli gemeld, dat luitenant **Schneider** die den 12den van het paard gevallen was en in het hospitaal werd opgenomen, nog steeds bewusteloos lag.

De resident van **Madoera** is 13 Juli naar Weltevreden gegaan, vermoedelijk op hoog bevel.

Aan dr. **Hugo Salomon**, onder-directeur van het stedelijk ziekenhuis te Frankfort a. M. is voor den tijd van één jaar vergunnig verleend tot het maken van studiereizen op het eiland Sumatra, de Mentawei-eiland en Nias, mits alleen na overleg met en toestemming van de betrokken besturende ambtenaren in het niet onder rechtstreeksch bestuur van het Nederlandsch-Indisch gouvernement staand gebied wordt gereisd.

De *Deli-Ct.* van 7 Juli wijdt een afscheidswoord aan den heer **Hoetink**, die op dezen dag het gewest heeft verlaten. »Een man, zegt 't blad, dien wij hebben leeren hoogachten om zijn eenvoud en het beleid, waardoor zijn optreden zich kenmerkte en den tact, waarmede hij de hem opgedragen moeielijke taak volbracht.

Hij heeft een nieuwen dienst, de arbeidsinspectie in Deli, gevestigd op grondslagen waarop nakomenden wel zullen doen voort te bouwen.

West-Indië.

Aan Onze West ontleenen wij het volgende betreffende den toestand van den Cultuurtuin te Paramaribo:

„Eenwandeling naar den Cultuurtuin, in den morgen of 's namiddags, is wel aan te bevelen. De weg die er heen leidt, wordt heerlijk beschaduwd door Cassia- en Canariumboomen. De tuin op zichzelf is zeker een kijkje waard en wordt door uitbreiding en nieuwe aanplantingen, steeds belangwekkender.

Wel is jammer dat er nog zoo weinig Hollandsche naambordjes voorkomen. De leek die in den tuin wandelt, heeft aan latijnsche opschriften niet veel. Een opschrift Arachis hypogaea zal hem vermoedelijk koud laten, terwijl hij allicht even zou stil staan, indien nevens den botanischen naam de verklaring was gevoegd: pinda of grondnoten. Het woord Gliricidia Sepium zegt hem niets, terwijl het wellicht zijn belangstelling zou trekken, indien hij wist dat het hier geldt een proef met een nieuwen schaduwboom (ingevoerd uit Nicaragua).

Het schijnt niet altijd gemakkelijk te zijn Hollandsche namen voor de planten te vinden, doch wij gelooven dat het met eenigen goeden wil toch wel mogelijk zou zijn, verklaringen te plaatsen die den leek het begrijpen gemakkelijker maken. Wij stellen ons voor, dat dit er toe zal bijdragen een wandeling door den Cultuurtuin aantrekkelijk te maken.

Onnoodig te zeggen, dat een dergelijke wandeling even aangenaam als leerrijk is. Ofschoon in den Cultuurtuin de practische zijde blijkbaar op den voorgrond staat, kan niet ontkend worden, dat er mooie plekjes te vinden zijn. Vooral de ingang met zijn bamboepartijen levert een pittoresk gezicht op.

Niet ver van den ingang, ter zijde van den weg, wordt een veldje beplant uitsluitend met palmen, wat een mooi gezicht in de toekomst belooft. Vóór de gebouwen zijn enkele fraaie bloemperken aangelegd. Vlak tegenover het laboratorium bevindt zich een boschje steil opgegroeide Heveaboompjes (Hevea brasiliensis) die met hun kale, rechte stammen een eigenaardigen indruk maken. Zijn deze boomen goed aangeslagen, hetzelfde kan thans gezegd worden van een aantal Castilloa's en ook van eenige Kickxia elastica boomen. Beide laatstgenoemde rubbersoorten staan thans heel wat gunstiger dan bij ons vorig bezoek, een jaar geleden. Het schijnt dat de grondbewerking daartoe veel heeft bijgedragen. Van de Castilloa's wordt reeds een vrij belangrijke hoeveelheid zaad verkregen terwijl ook de Kickxia's onlangs hun eerste rijpe zaad voortbrachten.

Af te gaan op den stand der Hevea's en andere rubberboomen in den Cultuurtuin, zou men zeggen, dat Suriname het aangewezen land is voor de rubbercultuur, wat dan ook door deskundigen vrijwel beaamd wordt. Gelukkig dat in de laatste jaren meer en meer pogingen worden gedaan om de cultuur van dit winstgevend gewas zeer ernstig ter hand te nemen.

Behalve deze bevinden zich hier nog andere Heveasoorten nl. de uit Trinidad ingevoerde Hevea guianensis en eenige Hevea's die in ons binnenland gevonden zijn door den houtvester Plasschaert. Het schijnt zelfs dat in Suriname variëteiten voorkomen die tot dusver onbekend waren. De door den heer Plasschaert gevonden boomen schijnen althans nog geheel met Hevea brasiliensis nog geheel met Hevea guianensis is overeen te komen.

Merkten wij hierboven op, dat de rubberaanplantingen heel wat gunstiger staan dan een jaar geleden, men kan gerust zeggen, dat over 't geheel de Cultuurtuin thans een beteren indruk maakt. In de eerste plaats is dit te danken aan de afwatering, die sedert de plaatsing van een locomobiel aan de Sommelsdijksche kreek in de beste orde verkeert. Verder heeft men een gunstig resultaat verkregen door grondbewerking en vooral door groenbemesting met „wandoe". De gedeelten waar de zware, compacte klei tot vele moeilijkheden aanleiding gaf, zijn door grondige bewerking omgezet in goed bruikbaren grond.

In den laatsten tijd wordt in de velden met jonge aanplantingen veel „wandoe" (Cajanus indicus) aangeplant. Deze dient als hulpschaduw, houdt den grond koel en draagt door haar vrij diep gaande wortels niet weinig bij om de aarde poreus te maken. De wandoe belet ook het opkomen van wied en laat zich gemakkelijk verwijderen. De methode verdient zeker navolging. Op pl. Berlijn wordt zelfs getracht om met wandoe als hulpschaduw cacao op te leiden zonder de gebruikelijke „koffiemama's."

Zeer interessant zijn de resultaten van de proeven tot veredeling van vruchten in den Cultuurtuin. Verschillende edele soorten sinaasappelen, mandarijnen en pompelmoezen zijn geënt op onderstam van zure oranje boomen. Reeds na een jaar vertoonden zich de eerste bloesems aan deze planten. Deze werden echter meerendeels afgenomen om verzwakking van de plant te voorkomen. Aan enkele sinaasappelboompjes, ternauwernood van manshoogte, hangen echter thans volwassen vruchten. Wie in dit onderwerp belang stelt, kunnen wij de lectuur aanbevelen van het artikel „oculeeren en opkweeken van jonge citrus planten" van de hand van den heer Wigman verschenen in het jongste bulletin van het Proefstation. Ook eenige gunstig bekende manga-soorten van Trinidad zijn anderhalf jaar geleden ingevoerd en zoo goed aangeslagen dat reeds de eerste vruchten verkregen werden.

Daarentegen had de proef om Hollandsche meloenen hier aan te kweeken, geen succes. De mangistan, een Oost Indische delicatesse in den Cultuurtuin aangeplant, is in opkomst. Wil deze vrucht hier aarden, dan zal daarmede een heerlijke aanwinst verkregen zijn. De uitgeplante beroemde ananassoorten Smooth Cayenne en Riply Queen gaven tot dusver geen vruchten. De vanille-plant is welvarend, doch droeg eveneens nog geene vruchten.

Van de vruchten afstappende, merken wij in de eerste plaats op, dat het aantal cacaosoorten in den Cultuurtuin gestadig toeneemt. Er zijn er onder met zulke vreemdsoortige bladeren, dat men de planten niet zou herkennen. Een bijzonder fijne varieteit moet zijn de Miquija, een Venezolaansche plant. Dat echter ook in onze kolonie zeer goede varieteiten voorkomen, bewees onlangs de ontdekking van een zeer fijne witte cacaosoort in Cottica, door den landbouwassistent, den heer Drost. Deze — de plant n.l. — is ook uitgeplant in den Cultuurtuin. Het doel van het planten van al deze cacaosoorten is natuurlijk ook een varieteit te ontdekken die beter weerstand kan bieden aan, of, mocht het zijn, geheel immum is voor de ziekten die thans de cacaocultuur teisteren.

Dat dit niet onmogelijk is, bewijst het voorbeeld van de koffie. Men weet, dat helaas ook de koffiecultuur in de kolonie door eene ernstige ziekte geteisterd wordt. Zij schijnt echter alleen de Liberia koffie aan te tasten, de Arabische koffie bleef er tot dusver vrij van. Proeven worden nu genomen met een nieuwe sterke koffiesoort (Coffea robusta) om te zien of ook deze immun is voor de ziekte, terwijl welgeslaagde proeven zijn genomen met het enten van Liberia op Arabische koffie. In den Cultuurtuin zijn aanplantingen van verscheidene koffie-variteiten.

Ook worden proeven genomen met den aanplant van hier niet inheemsche, doch zeer nuttige gewassen, als zwarte peper, notemuskaat, kaneel, coca, uien, enz. allemaal artikelen, waarvan de cultuur vooral voor den kleinen landbouwer van belang kan worden. De eerste uienaanplantingen vielen niet overal even gelukkig uit, evenmin als bijv. de eerste proeven hier genomen met den aanplant van betere soorten mais. Dat is tegenslag die in den beginne onvermijdelijk is (zeer verklaarbaar trouwens ook) en die door volharding te overwinnen is.

De proeven genomen met den aanplant van tabak en katoen, leidden er niet toe, die cultures, waarbij men zeer afhankelijk is van het seizoen, hier vooralsnog aan te moedigen. Wel wordt de cultuur van Surinaamsche koffie (Coffea arabica) en die van rijst voor den kleinen landbouw aanbevolen. Evenzoo is met de cultuur van pinda of grondnoten hier winst te behalen. Een pinda-aanplant van 1¼ akker op pl. Sorgvliet, leverde in een oogst een netto winst van f 70 op. Door eenige Javanen wordt thans de pinda-cultuur beproefd op de vestingplaats Lelydorp. In den Cultuurtuin worden op dit oogenblik niet minder dan vier soorten aangeplant.

De Cultuurtuin maakt zich ook zeer nuttig door het leveren van zaden en planten. Het laatste jaar (gerekend van Juli tot Juli) werd daaruit een opbrengst verkregen van f 5255,52, waaronder een aanzienlijk bedrag voor zaden of jonge planten van Sisal door den Cultuurtuin aan de onderneming Gelderland en aan het eiland Curaçao geleverd. Zonder het voorttelings-materiaal uit den Cultuurtuin, zou de onderneming Gelderland op een gegeven oogenblik verplicht zijn geweest, den aanplant te staken. Door genoemde onderneming werden ook eenige duizenden Sisal-bladeren, afkomstig van den Cultuurtuin verwerkt en de verkregen vezel opgezonden naar Londen. De qualiteit werd zeer goed beoordeeld en per ton £ 39 of f 468 betaald.

Van Vreemde Koloniën.

Pest en hare bestrijding. De pest gaat nog steeds voort in Engelsch-Indië talrijke slachtoffers te maken. De bestrijding dier ziekte bezorgt den autoriteiten heel wat hoofdbrekens; de inenting was er, tengevolge van een betreurenswaardige vergissing in den aanvang harer toepassing, welke verschillende sterfgevallen veroorzaakte, hoogst impopulair geworden, en langzaam slechts keert het vertrouwen terug, terwijl de vernietiging van ratten als overbrengers der ziekte afstuit op den bekenden tegenzin der Hindoes om aan eenig levend wezen het leven te ontnemen. Sedert eenigen tijd heeft men een nieuwen bondgenoot der pestziekte ontdekt in de ratten-vloo. De eer der ontdekking komt toe aan kapitein Glen Liston van den geneeskundigen dienst in Engelsch-Indië. De vlooien brachten niet alleen de pest van rat op rat maar ook op de menschen over.

De jongste snuf op het gebied van pest-bestrijding is nu de strijd tegen de ratten-vlooien. Een zekere Dr. Turner was, tengevolge van de uitkomsten der door de Matin te Parijs uitgeschreven prijsvraag naar het beste middel tegen de vliegenplaag, op het denkbeeld gekomen om proeven te nemen met petroleum-residu, nadat de ratten-kameraadjes blijken hadden gegeven voor geen sublimaat noch zwaveldampen de vlag te willen strijken en naar den vlooienhemel te verhuizen.

Petroleum-residu bleek evenwel een probaat middel. In een kamer waar een pestgeval zich had voorgedaan werden twee guineesche biggetjes losgelaten, voor dat de kamer was gedesinfecteerd. Den volgenden morgen onderzocht, bleken zij rijkelijk met vlooien te zijn gezegend. Toen werd de kamer met petroleum-residu, dat nu te Bombay pesterine wordt geheeten, gedesinfecteerd. En weder werden de guineesche biggetjes met 'n paar vlooienvrije rasgenooten in de kamer gelaten. Den volgenden morgen was er geen vloo meer in de kamer te bekennen.

Waarschijnlijk is het petroleum-residu ook te gebruiken tegen de vliegenplaag.

Engelsche hervormers. Men kent de edele verontwaardiging, waarmede een groepje engelsche belanghebbenden zijn bezield tegen de „gruwelen", in den Congo-staat bedreven, en die Engeland als aangewezen achten, om daar een stokje voor te steken, terwijl in de eigen koloniën zelve nog zoo heel veel te verbeteren valt, zoo heel veel nog geschiedt, waarbij de „gruwelen" van den Congo in het niet verzinken.

Sir John Holt, de bekende liverpoolsche reeder en leverancier van alcoholische dranken aan de negers van Lagos, die in hun land creveeren als de ratten — waarschijnlijk mede tengevolge van de gemeene foezel — sir John Holt dan neemt onder de leden der Congo Reform Association eene eerste plaats in: Belgisch Congo moet voor de Rubber-Ruffians van elders en de importeurs van sterke dranken een vrijplaats worden. Daartoe dient dan ook dat geschetter in engelsche geïnteresseerde kringen alleen, waaraan de heer Holt braaf heeft meegedaan.

Eindelijk schijnt deze tot het besef te zijn gekomen van de absurditeit om zich over de „gruwelen" in den vreemde zoo te ergeren en de eigen fouten over het hoofd te zien. Aan een schrijven van hem aan de londensche Financier ontleenen wij het volgende betreffende het optreden der Engelschen te Nigeria:

„Indien onze reden van bestaan in deze tropische gewesten de handel is — en ik kan mij niet voorstellen dat wij voor iets anders in West-Afrika zijn — is het duidelijk dat het belang van den handel de vreedzame ontwikkeling der hulpbronnen dier streken eischt en geen moord-partijen."

Alléén voor den handel? En waar blijft dan het beschavings-motief, dat Holt c.s., wanneer ze in hun kolonisatie-geliefhebber op vreemd gebied grasduinen op den voorgrond stellen als leiddraad voor de gestelde machten?

En dan die moord-partijen in Nigeria, de zoogenaamde straf-expedeties tot het innen der belastingen uitgezonden, zijn heusch niet van vandaag of gisteren, en ook niet tot Nigeria beperkt — Sierra Leone, Oeganda, Oost-Afrika weten daarvan mee te praten.

Indertijd schreef ons een vriend, die nu onder de palmen van Liberia rust, van de liberiaansche legermacht, hoe daar de officieren, wanneer ze hun medezwartjes-minderen terechtwezen werden afgesnauwd: „What are you speaking about, sir; better mind yourself."

Better mind yourself! Dat geldt voor elke koloniale mogendheid, doch sommigen maken het er naar, dat hun dit nog eens extra onder den neus moet worden gewreven, wegen hunne bemoeialligheid en hun pronken met valsche veeren, door maar al te velen als echt erkend.

Een concurrent van den Manilla-hennep. De Manilla-hennep, schreef de Manilla Times heeft een concurrent, die niet mag worden over het hoofd gezien, in het vlas van Nieuw-Zeeland. Omstreeks het begin der vorige eeuw reeds gingen de zeilschepen van Australië naar wat toen een land van kanibalen was, om er den vezel van de harakeke (phormium tenax) te zoeken, door de handelaars van die dagen vlas genoemd.

De harakeke is een groote lelie, met breede puntige bladeren, welke dikwerf een lengte van tien voet bereiken. Groote uitgestrektheden drassig land, vooral in het noorden der kolonie, zijn er mede bedekt. De sterke vezel levert een touwsoort op, die het beste henneptouw evenaardt. In de kolonie zijn nu ongeveer 100 molens, die de grondstof verwerken met een jaarlijksche productie ter waarde van omstreeks 9½ millioen gulden.

De phormium tenax is zeer voor verbetering vatbaar door oordeelkundige teelt. In vele Maori-nederzettingen vindt men nu de fijnste soorten van harakeke, en europeesche fabrikanten beginnen belang te stellen in de teelt van het gewas en vervaardiging daaruit van hennep. Deze was eens het stapelproduct waaruit de inboorlingen van Nieuw-Zeeland hun kleederen vervaardigden, terwijl dezen de grondstof thans nog gebruiken voor mantels, matten en manden.

De oude bereidingswijze der Maoris is slechts weinig verbeterd door den invloed der europeesche kolo-

nisten, maar de in de Philippijnen gevolgde werkwijze bij de hennep-bereiding is nog veel meer verouderd.

Het nieuw-zeelandsche vlas is niet alleen voor de touw-fabricage maar voor tal van andere doeleinden te benutten. Men vervaardigt er op Nieuw-Zeeland van alles van, schoenveters, gordels, karwatsen, vischnetten en gelijk gezegd ook inlandsche kleedingstukken en artikelen voor huiselijk gebruik. Proefnemingen hebben onlangs uitgemaakt, dat de vezel zich tot uitstekend papier laat verwerken, terwijl deze in de Vereenigde Staten veel gebruikt wordt in plaats van haar bij pleisterwerk. De Japanners vervaardigen imitatie-zijde van nieuw-zeelandsch vlas. Met het oog op dit alles, is dan ook een beweging in de kolonie op touw gezet om de cultuur en de bereiding en verwerking der ruwe grondstof op groote schaal uit te breiden. De, onlangs overleden eerste-minister Seddon had voorgesteld om groote uitgestrektheden braakliggend drassig land, tot de domeinen behoorende, met harakeke te beplanten en daármede eene staats-cultuur en industrie in het leven te roepen.

De vrees van het Manillasche blad voor den concurrent van de abaca is alleszins begrijpelijk.

De abaca is op het oogenblik het product der Philippijnen, een typische illustratie van de waarde der amerikaansche leuze van: de Philippijnen voor de Philippijners.

De suiker-export verminderde tijdens de amerikaansche occupatie van 300000 tot 100000 tonnen; de koffie-cultuur ging als export-cultuur geheel te niet; de rijst-cultuur ging in die mate achteruit, dat de invoer van het betrekkelijke voedingsmiddel bij uitstek der inlandsche bevolking, voortdurend toenam en in het fiscale jaar 1904 eene waarde van 35 millioen gld. vertegenwoordigde, tegen eene van circa 5 millioen gld. in het fiscale jaar 1899. Tabak- en copraexport hielden zich met moeite staande of kropen achteruit, maar de uitvoer-waarde van Manilla-hennep, dien het moederland voor zijne industrie beslist noodig had en niet van elders kon betrekken, steeg van omstreeks 28 millioen gld. in 1900 tot ruim 55 millioen gld. in 1905.

Mocht nu de markt voor dit product ook nog aan de Philippijnen komen te ontvallen of een aanmerkelijke prijsverlaging intreden, dan zou er nagenoeg letterlijk niets meer voor de Philippijners overblijven om van te leven.

Een ander monopolie bedreigd. De Times of India maakt zich ongerust over het jute-monopolie van Bengalen en schreef naar aanleiding van de kwade practijken bij de levering van het product, dat men thans somwijlen tot met 55 percent water verzwaart, het volgende:

„Ofschoon Indië nu feitelijk het monopolie van den jute-oogst heeft, ter waarde van 14 millioen ponden sterling 's jaars, is de toestand niet vrij van zorg. De hooge prijzen en de inferieure qualiteit van een groot deel der productie, hebben aanleiding gegeven tot proeven in andere landen, met name in Java, Indo-China en West-Afrika, wat dit laatste betreft met zeer veel succes. Het monopolie wordt bedreigd en de mogelijkheid voor Indië om het grootste aandeel in deze loonende cultuur te behouden hangt in belangrijke mate af van de maatregelen ter verbetering en uitbreiding van cultuur en afzet van het product."

Onder de maatregelen ter verbetering der cultuur te nemen, neemt het besmettingsvraagstuk eene belangrijke plaats in. De proeven te dien opzichte worden nog voortgezet. Men weet slechts dat koeienmest tot een hoeveelheid van 5 ton per acre goed voldoet. Maar deze mest is in de jute-streken niet in voldoende hoeveelheid te verkrijgen, zoodat kunstmest zal moeten worden gebruikt. De Times of India raadt aan de proeven in deze richting energiek voort te zetten om eene oplossing voor dit vraagstuk te vinden, dat zijn belangrijkheid verder nog ontleent aan de omstandigheid, dat voor uitbreiding der cultuur in Engelsch-Indië weinig animo schijnt te bestaan.

De Russen in Centraal-Azië. Terwijl het groote Czarenrijk in Europa, Siberië en den Kaukasus der ontbinding nabij schijnt door de hevige onlusten, die het beroeren, is het wel de moeite waard het oordeel van een kenner der toestanden in Centraal-Azië, als engelsch imperialist overigens een Russo-phobe, te vernemen over den toestand in de russische wingewesten aldaar.

De heer Angus Hamilton, van wien onlangs een werk over Afghanistan het licht zag, komt daarin ook over de mogelijkheid van een opstand der Mohamedanen in Centraal-Azië tegen het russische juk te spreken.

Hij zet uiteen dat de oorlog in Mantsjoerije niet den minsten invloed heeft gehad op de houding der volkeren van Centraal-Azië. Zij weten weinig van den loop en de uitkomsten van den oorlog met Japan; maar zij zien dat de russische garnizoenen aldaar veeleer versterkt zijn dan verminderd. Bovendien vinden zij de russische heerschappij eene verdraagzame; het bestuur laat zich niet met godsdienst of opvoeding in; hun handel bloeit; en lange jaren van vrede hebben hun oorlogzuchtige neigingen tot kalmte gebracht. Eenige nog bestaande ontevredenheid spruit uit zuiver fanatisme voort; uitingen van misnoegdheid komen slechts sporadisch voor; en de groote afstanden bemoeilijken de samenwerking in dit opzicht. De eenige kans van gevaar voor Rusland in Centraal Azië ligt in de mogelijkheid dat de ontevredenheid in het russische leger in Europa overslaat op de troepen in Centraal-Azië; en zelfs dan nog zouden zij tegenover den gemeenschappelijken vijand spoedig weder de onderlinge verdeeldheid vergeten om aan dezen het hoofd te bieden. Naar Hamilton's meening is de mogelijkheid van een opstand tegen Rusland in de transcaspische landen uitgesloten.

Behanzin. Behanzin, de verbannen ex-koning van Dahomey, dien men van het eiland Martinique heeft weggehaald, waar het hem in de nabijheid van den Kalen Berg aldaar wat al te benauwd werd, levert nu in zijn nieuw ballingsoord, Blida in Algiers, de gewenschte stof voor eene zekere categorie van parijsche persmannen, die zich verbeelden, dat de belangstelling op koloniaal gebied wordt gewekt door de luitjes op huil-séances te nooden, waarbij de verdorvenheid, wreedheid enzoovoort voor den overheerscher het moet ontgelden, en de knapste is, die het hardst en mooist scheldt en de meeste tranen storten doet.

Leuk wordt zoo'n koloniaal-dilettant, Georges Clarétie, door zekeren Beuscher in de Dépêche Algérienne op z'n plaats gezet:

„Sedert Woensdag, schreef B., weten wij nu, dank zij den eminenten verslaggever van de Figaro, dat de aanblik van oranje-boomen in tonnen, een koninklijken balling opgelegd, in verschrikkelijkheid alles overtreft, wat men in de midden-eeuwen uitdacht voor de beulsklandizie — als voorproefje van de hel. Voor de algerijnsche pers, die zich ten deze de medeplichtige maakte van het bestuur, door de wreede straf te verzwijgen, zit er niet anders op dan hare schuld te bekennen.

Dat wij dus ons geweten van een zwaren last bevrijden: ja, de heer Georges Clarétie heeft de waarheid gezegd, maar nog niet eens de volle waarheid, hetzij dat hij het niet waagde den lezer zooveel emotie te bereiden, hetzij dat hij, om het effect te verhoogen, al die akeligheid voor 'n volgend nummer bewaard.

Ik zal hem den tijd niet laten, want ik ben naar Blida geweest, en — ik heb gezien. Ik heb die sombere oranje-boomen gezien — en hoe komt 't dat mijn hand beeft nu ik dit schrijf — mijn bloed verstijfde, de schrik sloeg mij in de beenen, en ik voelde dat mijn haren van plan waren wit te worden, wanneer ik mijn bezoek niet bekortte. Want de oranje-boomen, waarvan de heer Clarétie gewaagde — ik heb immers beloofd alles te zeggen? — de oranje-boomen stonden niet in tonnen, maar — in den vollen grond!.....

En de zware hand van het bestuur heeft er overal geplant. Van het door mosrozen omlijst terras ontwaart de verwilderde blik van den zwarten balling overal dien hatelijken, voortdurend zijn bedwelmenden geur verbreidenden heester.

Acht dagen geleden begaf de bewoner van villa la Paisible zich naar Algiers. Zijn pijnigers laten hem de volle vrijheid van beweging, zonder twijfel, om hem de ellende zijner gevangenschap nog te verzwaren. Eenig geheimzinnig drama vermoedend, hebben wij om het interessante slachtoffer gedwaald. Men wees ons terug, met de belachelijke mededeeling, dat de koning zich hier onder behandeling kwam stellen voor zijn nieren.

Men loog. De koning kwam om de oranje-boomen en moest onverrichter zake terugkeeren, zonder het bestuur te hebben bewogen.

Dat alles is wel droevig. Maar droeviger nog is de tragedie, die zich gaat afspelen, door iedereen verwacht en die niemand waagt aan te duiden. In de stilte van maanlooze nachten arbeiden de oranjeboomen — niet in tonnen, ik herhaal het nog eens nadrukkelijk. Binnen weinige maanden zullen zij bloeien, vruchten dragen, gouden vruchten, die de echtgenooten van den vorst slechts zullen hebben te plukken om er haar heer en meester op te vergasten.....

Het hart krimpt ineen bij de gedachte aan dit somber tafereel en de meest geharnaste schrijver kan niet anders dan zijn pen neerleggen om met den lezer te weenen......."

Boekbespreking.

Onder de belangrijke **Verslagen**, welke de redactie werden toegezonden, behoort ook dat van **Het Koloniaal Museum** te Haarlem, een lijvig boekdeel met verscheidene mooie illustraties, waaronder: het portret van Dr. K. W. van Gorkom, het hoogstverdienstelijke eerelid der Mpij. van Nijverheid, afbeeldingen van voor- en keerzijde der nieuwe, zeer smaakvolle Museum-medaille door den heer J. B. Kamp ontworpen, en van het gedenkteeken van G. E. Rumphius door den beeldhouwer J. Bronner, dat 21 December 1905 in het Museum onthuld werd; een foto van de Tentoonstelling van Sporeplanten, gehouden door de Afdeeling Haarlem der Ned. Natuur-hist. Vereeniging in de Hal van het Museum, en een kijkje in het Laboratorium, waar, onder de kundige leiding van den volijverigen directeur Dr. M. Greshoff heel wat nuttig werk op wetenschappelijk gebied, in het belang van landbouw, nijverheid en hygiëne, wordt verricht.

Het verslag begint, wat het algemeen beheer betreft, met de woorden:

„In het jaar 1905 hield de gelijkmatige ontwikkeling van het Koloniaal Museum aan, en valt er van wèlgeslaagden arbeid en ruime medewerking te gewagen; schoon de instelling in 1905 ook het verlies van velen te betreuren heeft, die haar steunden met geldelijke of wetenschappelijke hulp. Wat in vorige jaren is gezegd over de onvoldoende localiteit van het museum, blijft onverminderd van kracht, ook al wordt het hier niet herhaald."

Behalve uittreksels uit de notulen der door den Raad gehouden vergaderingen, **vinden wij afgedrukt:** het uitvoerig verslag van het bezoek aan de Réunion Coloniale te Parijs en de *Exposition Coloniale te Nogent sur Marne*, uitgebracht door Dr. M. Greshoff; het noodige betreffende de laatste door het Museum uitgeschreven prijsvragen **en** de verslagen der in het afgeloopen jaar gehouden **voordrachten:** 1°. die van den heer P. v. d. Wielen over „De Kinaplant, hare geschiedenis, eigenschappen en teelt in Ned.-Indië", 2°. die van Prof. Dr. P. van Romburgh over „De Getah Pertja", 3°. die van den heer J. van Baren over „De Vulkanen van Ned.-Indië" 4°. die van den heer G. A. J. van der Sande over „De Papua's van Ned. Nieuw-Guinea" en eindelijk die van den voorzitter, den heer P. J. v. Houten bij gelegenheid der Jaarlijksche vergadering van den Raad, betreffende: „Twee Natuurliefhebbers der 18e eeuw en in aansluiting daarmede „Over de Bescherming van Staatswege van merkwaardige dier- en plantensoorten in de Ned. Koloniën.

Aangaande het **bezoek** wordt o.a. vermeld:

„Het Koloniaal Museum werd in 1905 bezocht door 7892 personen; 1293 malen tegen betaling van 25 cents, en 6599 malen kosteloos. Wil men eenigszins een maatstaf voor de talrijkheid van dit bezoek, dan zij vermeld, dat volgens de officieele opgave der Staatscourant in 1905 het Rijksmuseum te Amsterdam bezichtigd werd door 227575, het Mauritshuis te 's-Gravenhage door 59260, het Museum voor natuurlijke historie te Leiden door 6198, en dat 's Rijks ethnographisch museum aldaar door 1576 personen bezocht werd. Schoolbezoeken waren in de zomermaanden weder talrijk, meest uit Haarlem en Amsterdam, doch ook wel van verder dan Amsterdam gelegen plaatsen. Wij ontvingen een bezoek van de Vereeniging van R. C. schoolhoofden in het Bisdom Haarlem, van de onderwijzers uit het Arrondissement Zaandam, en van de te Haarlem samengekomen afgevaardigen van den Volksbond. De jaarlijksche bezoeken van leerlingen der Hoogere landbouwschool te Wageningen en van den Hoofdcursus te Kampen hadden in Juli plaats.

Kaarten voor vrij museumbezoek werden er in 1905 20 uitgereikt, meest aan onderwijzers.

De directeur van het Koloniaal Museum veroorloofde zich, de aandacht van Z. E. den Minister van Marine te vestigen op het belang, dat voor aanstaande Nederlandsche marine-officieren gelegen is in een bezoek aan dit museum. Z. E., de heer W. J. Cohen Stuart, beantwoordde zulks goedgunstig door te willen bepalen, dat voortaan jaarlijks in de maanden Juni of Juli een bezoek aan het Koloniaal Museum zal worden gebracht door de adelborsten, die tijdens hun embarkement aan boord van het instructie-vaartuig te Amsterdam vertoeven, terwijl behalve het bezoek, dat reeds door de aspirant-administrateurs in de maand Februari wordt gebracht, voortaan door de aspirant-administrateurs der oudste afdeeling in de maand Mei het museum zal worden bezocht onder leiding van den leeraar in technologie en warenkennis bij de opleiding. Aan Z. E. zij de verzekering gegeven, dat hier niets zal worden verzuimd, om die bezoeken voor de jongelieden leerrijk en aangenaam te doen zijn."

Dat in 1905 de belangstelling in het Koloniaal Museuw levendig was, blijkt uit het getal der schenkingen, n.l. 130.

Het aantal uitgeleende boeken was in dit verslagjaar niet minder groot dan in het daaraan voorafgaande; de vermeerdering van het gebruik en het bezoek aan de bibliotheek toont wel, dat zij in een behoefte voorziet. Mag de boekerij zich te eeniger tijd in eene rustige lees- en studeerkamer, die zij nu mist, verheugen, dan zal dit hare verdere ontwikkeling en bloei ongetwijfeld ten goede komen.

Verschillende groote en kleine tentoonstellingen hadden dit jaar in het museum plaats, terwijl ook daarbuiten aan eenige door het museum werd deelgenomen.

Ook de Afdeeling **Bureau voor Handels-inlichtingen** is nuttig werkzaam kunnen zijn, en tal van inlichtingen werden er op velerlei gebied verstrekt. Voor de zoo leerzame schoolverzamelingen wordt nog altijd de hulp van belangstellenden in Indië ingeroepen; daar de aanvragen hier steeds toenemen, wordt dan ook de vraag gesteld:

„Wie helpt verder? Wie van de honderden jongelieden, die in 't museum studeerden of er boeken leenden, wie van de velen, die van het museum uit zoo vaak voorgelicht werden? Het is voor onze volkstoekomst toch zoo nuttig, er de jeugd opmerkzaam op te maken, dat het grootste deel van Nederland dáár ginds onder de tropen ligt. Dit hun te vertellen is, voor het aanschouwelijk deel althans, wat wij met de collecties beoogen. Liefde voor Indië, reeds in de school opgewekt, zal maken, dat wij in de toekomst meer onze koloniën waard blijken."

Ook de leden van „Oost en West" zullen deze oproep wel als tot hen gericht willen beschouwen.

Zooals uit het geheele verslag te zien is: „het museum bloeit en wordt van jaar tot jaar rijker. Moge dit zoo blijven, dan vindt de kwestie van een nieuw, grooter Koloniaal Museum ook wel te goeder ure hare oplossing!"

INGEZONDEN.

Een Eerewacht voor het Paleis der Koningin op het Loo.

Meermalen vestigde ik de aandacht op het wenschelijke om van de oud-gedienden van het steeds actieve Indische Leger, die zich door trouwen dienst en groote militaire eigenschappen onderscheidden, een Eere-Korps te formeeren; dat Korps te Apeldoorn te stationeeren en daaruit een Eerewacht aan het Loo-paleis te doen optrekken.

Zooeven las ik nog een artikel, 't welk de weinige chic-que wijze van bewaking van het paleis behandelde.

Onlangs was ik zelf ooggetuige van de verlaten, weinig aanlokkende omgeving van de Loo-laan en het front van het paleis. Alle chic en verfraaiingsmiddelen ontbreken daar, juist bij het paleis. Een eerewacht van oude snorrebaarden, met medaljes, ja soms met de Willemsorde versierd, zou een prachtigen indruk maken! —

Bij alle eenvoudigheid kan een weinig-kostbare chic zulk een goede uitwerking hebben

En voor het Indische Leger ware een dergelijke martiale vertooning een belooning van zijn oudgedienden, eene aanmoediging, waarop de oud-strijders trotsch zouden zijn.

9 Aug. 1906. K. H. O. van BENNEKOM.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Het Leven. 1ste jaargang. No. 25.

Tentoonstelling van Indische Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. Stedelijk Museum Amsterdam, 8 Aug.—8 Sept. 1906 (met platen), door N. H. Wolf.

Eigen Haard. 11 Aug. 1906.

Drie dagen in de wildernis (op Java), door G. L. La Bastide (met afbeeldingen).

Indisch Militair Tijdschrift 1906. No. 7.

Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog, door J. C. van den Belt (slot). — De veldartillerie en de Russisch-Japansche oorlog, door W. Muurling (slot). — Nogmaals de tentransel, door J. C. van den Belt (met platen). — Opleiding van het personeel der bereden artillerie, door A—Z. — Een nieuw voedingsstelsel voor de troepen in Atjeh, door J. Kuyper. — Infanteriehoornsignalen. — Draadlooze mijnontsteking. — De officieele verliescijfers der Japanners gedurende den Oost-Aziatischen oorlog. — Boekaankondiging. Enz.

De Indische Mercuur. 14 Aug. 1906. No. 33.

Vijfde bijeenkomst der Internationale Commissie voor de eenvormigheid van de methoden van suikeronderzoek. — Het maken van wegen op de plantages, door A. H. Berkhout. — Regeling van de verhouding tuschen werkgever en werknemer in Australië. — Handboek voor houtexploitanten, door t. W. — Waarom voert Nederlandsch-Indië geen vruchten in blik uit? — Over verpondingsaanslagen van koffielanden. — Uit Consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Berichten van den Sint-Claverbond. 1906. N°. III.

Het eerste halfjaar van mijn missionarisleven. Naar Buitenzorg en verder, door Th. Jansen (met platen). — Konga op Flores, door A. van Leeuwenberg. — Sumatra. Eene reis van Padang naar de Bataklanden en terug, door J. van Beckhoven (met platen). — Waarom Andreas Manasse Roomsch werd, door C. Wenneker. — Uit Tomohon. Een bedankje, door P. Wintjes. — Vormreis van Z. D. H. Mgr. E. S. Luypen naar de Minahassa, Flores en Timor, door A. Kortenhorst (vervolg) met platen.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Juni 1906.

Het inlandsch bestuur in de onderafdeeling Ophirdistricten, afd. Loeboeg-Sikaping, res. Padangsche Bovenlanden, door H. T. Damsté. (Slot). — De Duizendeilannden, door H. Selleger. — Aanteekeningen betreffende bestuursvorm en rechtspraak tijdens het Sultanaat van Djambi, door R. C. van den Bor (met bijlagen).